

บทที่ 5

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเกษตร และ การยอมรับการปลูกพืชเศรษฐกิจของเกษตรกร

ในบทนี้จะกล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกปลูกพืชเศรษฐกิจของเกษตรกร โดยให้เกษตรกรตัวอย่างทำการประเมินปัจจัยต่างๆ ว่ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของตนอย่างไร ปัจจัยดังกล่าวประกอบไปด้วย 5 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางพฤติกรรม ปัจจัยทางการเมือง และปัจจัยทางเทคโนโลยี ทั้งนี้แต่ละปัจจัยหลักจะประกอบไปด้วยปัจจัยย่อยหลายปัจจัย ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยเงื่อนไขทางการเกษตรและลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจของพื้นที่

นอกจากนี้ จะกล่าวถึงการยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร โดยเปรียบเทียบระหว่าง 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านท่าตาเสือ และหมู่ที่ 6 บ้านบ่อนก ประเด็นที่นำมาวิเคราะห์ประกอบไปด้วย การรับข้อมูลข่าวสารครั้งแรก แหล่งของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ ปีที่ตัดสินใจเลือกปลูก และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับและไม่ยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมัน และในส่วนท้ายจะกล่าวถึงพฤติกรรมและทัศนคติของเกษตรกรต่อประเด็นต่างๆ ได้แก่ ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนทางการเกษตร การร่วมกิจกรรมทางการเกษตร และความช่วยเหลือที่ต้องการจากภาครัฐ

5.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกร

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกปลูกพืชของเกษตรกรมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การที่ผลผลิตมีราคาดี ความใกล้ชิดกับตลาดรับซื้อ การมีเงินทุนในการผลิต การปลูกเนื่องจากมีความถนัด และความเหมาะสมของความลาดชัน ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรให้ความสำคัญต่อปัจจัยดังกล่าวในการเลือกปลูกพืชเป็นอย่างมาก กล่าวคือ เกษตรกรจะคำนึงถึงราคาของผลผลิตเป็นอันดับแรก ในขณะที่เดียวกันยังคำนึงถึงปัจจัยด้านเงินทุน และความใกล้ชิดกับตลาดรับซื้อซึ่งช่วยให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้สะดวกและประหยัดค่าขนส่ง รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยทางพฤติกรรม โดยเฉพาะปัจจัยเกี่ยวกับความถนัดของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรมักจะเลือกพืชที่ตนเองคุ้นเคยและมีความถนัด ช่วยให้สามารถทำการเพาะปลูกได้ตามความสามารถของตนเอง ไม่ต้องเสียเวลาในการเรียนรู้การปลูกพืชอื่นๆ ที่ไม่คุ้นเคย ส่วนของปัจจัยทางกายภาพ เช่น ความลาดชัน พบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากเป็นปัจจัยจำกัดต่อการเลือกปลูกพืช หากพื้นที่ลาดชันมากจะทำให้มีการระบายน้ำเร็ว

เกินไป เกิดการสูญเสียน้ำดิน และเป็นอุปสรรคต่อการเก็บเกี่ยวผลผลิตอีกด้วย รายละเอียดของ ปัจจัยต่างๆ มีดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยทางกายภาพ

ปัจจัยในกลุ่มของปัจจัยทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรมากที่สุด ได้แก่ ความลาดชัน ซึ่งจัดอยู่ในลำดับที่ 5 (ตาราง 5.1) รองลงมา ได้แก่ แปลงที่ดินอยู่ใกล้กับถนน ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 7 ส่วนปัจจัยลักษณะดินมีความเหมาะสม อยู่ในลำดับที่ 9 ต่อมา ได้แก่ ความเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ ลำดับที่ 11 และการใกล้กับแหล่งน้ำ อยู่ในลำดับที่ 12 จะเห็นได้ว่า ปัจจัยในกลุ่มนี้เกษตรกรมีความคำนึงในระดับปานกลาง เนื่องจาก ความสามารถในการลดเงื่อนไขทางธรรมชาติด้วยการนำเข้าปัจจัยการผลิตได้ เช่น สามารถลดเงื่อนไขของความไม่อุดมสมบูรณ์ของดินด้วยการใส่ปุ๋ยบำรุงดิน เช่นเดียวกับความห่างไกลจากแหล่งน้ำที่เกษตรกรสามารถแก้ไขด้วยการลงทุนสร้างแหล่งน้ำของตนเอง เช่น บ่อน้ำ บ่อบาดาล หรือการขุดสระน้ำ ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีการสร้างระบบน้ำประปาที่ทั่วถึงมากขึ้น และเกษตรกรสามารถเข้าถึงได้แทบทุกครัวเรือน

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรมากที่สุด 3 อันดับแรก ในกลุ่มของปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลผลิตมีราคาดี ใกล้กับตลาดรับซื้อ และการมีเงินทุนในการผลิต ตามลำดับ ส่วนปัจจัยอื่นๆ ที่มีความสำคัญรองลงมา ได้แก่ การมีที่ดินมากพอ และการมีแรงงานเพียงพอในการผลิต เมื่อพิจารณาความสำคัญของปัจจัยทางเศรษฐกิจ เห็นได้ว่ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรค่อนข้างสูง โดยมีถึง 4 ใน 5 ปัจจัย ซึ่งจัดอยู่ใน 10 ลำดับแรกของปัจจัยทั้งหมด

3) ปัจจัยทางพฤติกรรม

ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมนับว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรค่อนข้างมาก ปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ การปลูกเนื่องจากมีความถนัด ซึ่งจัดอยู่ในลำดับที่ 4 จากปัจจัยทั้งหมด 19 ปัจจัย รองลงไป ได้แก่ การปลูกเนื่องจากดูแลรักษาง่าย ซึ่งจัดอยู่ในลำดับที่ 6 จากปัจจัยทั้งหมด จะเห็นได้ว่าการปลูกเนื่องจากความถนัดและการดูแลรักษาง่ายเป็นปัจจัยที่เกษตรกรคำนึงถึงมาก เนื่องจากเป็นแรงจูงใจในการตัดสินใจในการเลือกปลูกพืช เช่น เกษตรกรที่บางรายตัดสินใจเลือกปลูกปาล์มน้ำมัน แทนที่จะปลูกทุเรียน เพราะเห็นว่าปาล์มน้ำมันดูแลรักษาง่ายกว่าทุเรียนซึ่งต้องมีการบำรุงรักษาหลายขั้นตอน เป็นต้น

4) ปัจจัยทางการเมือง

ปัจจัยทางการเมืองที่ประกอบไปด้วย การได้รับการสนับสนุนจากรัฐ การส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และการมีหน่วยงานช่วยเหลือโดยตรง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรค่อนข้างต่ำ โดยจัดอยู่ในลำดับที่ 13, 17 และ 18 เนื่องจากเกษตรกรมักคิดว่าปัจจัยดังกล่าว ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงเมื่อเทียบกับปัจจัยทางเศรษฐกิจซึ่งเกี่ยวข้องกับรายได้ของเกษตรกรมากกว่า

ตาราง 5.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกร

ปัจจัย		ระดับค่าคะแนน					คะแนน รวม	ลำดับ	
		5	4	3	2	1			
ปัจจัยทางกายภาพ	ลักษณะดินมีความเหมาะสม	จำนวน	5	38	56	12	0	369	9
		คะแนน	25	152	168	24	0		
	แปลงที่ดินอยู่ใกล้แหล่งน้ำ	จำนวน	8	29	45	24	5	344	12
		คะแนน	40	116	135	48	5		
	ภูมิอากาศเหมาะสมกับการปลูก	จำนวน	2	27	70	11	1	351	11
		คะแนน	10	108	210	22	1		
ความลาดชันเหมาะสม	จำนวน	17	57	28	8	1	414	5	
	คะแนน	85	228	84	16	1			
แปลงที่ดินใกล้กับถนน	จำนวน	16	50	37	8	0	407	7	
	คะแนน	80	200	111	16	0			
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	ผลผลิตมีราคาดี	จำนวน	69	33	7	0	2	500	1
		คะแนน	345	132	21	0	2		
	การมีเงินทุนในการผลิต	จำนวน	22	58	26	5	0	430	3
		คะแนน	110	58	440	10	0		
	ใกล้กับตลาดรับซื้อ	จำนวน	41	39	20	7	4	439	2
		คะแนน	205	156	60	14	4		
การมีแรงงานเพียงพอในการผลิต	จำนวน	3	11	61	31	5	309	16	
	คะแนน	15	44	183	62	5			
การมีที่ดินมากพอ	จำนวน	7	39	45	15	5	361	10	
	คะแนน	35	156	135	30	5			
ปัจจัยทางพฤติกรรม	ปลูกเนื่องจากเป็นอาชีพดั้งเดิม	จำนวน	10	19	40	34	8	322	14
		คะแนน	50	76	120	68	8		
	ปลูกเนื่องจากมีความถนัด	จำนวน	25	46	34	6	0	423	4
		คะแนน	125	184	102	12	0		
	ปลูกเนื่องจากดูแลรักษาง่าย	จำนวน	24	43	32	12	0	412	6
		คะแนน	120	172	96	24	0		
ปัจจัยทางการเมือง	การได้รับการสนับสนุนจากรัฐ	จำนวน	3	25	57	23	3	335	13
		คะแนน	15	100	171	46	3		
	การส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่เกษตรกรในท้องถิ่น	จำนวน	2	7	69	31	2	309	17
		คะแนน	10	28	207	62	2		
	การมีหน่วยงานช่วยเหลือโดยตรง	จำนวน	2	14	35	52	8	283	18
		คะแนน	10	56	105	104	8		
ปัจจัยทางเทคโนโลยี	ความจำเป็นในการพึ่งพาเครื่องจักรในการผลิต	จำนวน	1	8	31	51	20	252	19
		คะแนน	5	32	93	102	20		
	พันธุ์พืชที่ปลูกได้รับการพัฒนา	จำนวน	4	53	44	10	0	384	8
		คะแนน	20	212	132	20	0		
	การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิต	จำนวน	0	16	68	26	1	321	15
		คะแนน	0	64	204	52	1		

5) ปัจจัยทางเทคโนโลยี

ปัจจัยทางเทคโนโลยีเป็นอีกกลุ่มปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรก่อนข้างค้ำ หากเปรียบเทียบภายในกลุ่มจะพบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับพันธุ์พืชที่ปลูกได้รับการพัฒนา เป็นปัจจัยที่มีค่าคะแนนสูงสุด โดยจัดอยู่ในลำดับที่ 8 จากปัจจัยทั้งหมด รองลงไป ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิต จัดอยู่ในลำดับที่ 15 และอีกปัจจัยด้านความจำเป็นในการพึ่งพาเครื่องจักรในการผลิตจัดอยู่ในลำดับที่ 19 ซึ่งเป็นลำดับต่ำสุดจากปัจจัยทั้งหมด

จากการสรุปผลค่าคะแนนของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเกษตรกร จะเห็นได้ว่าปัจจัยหลักในแต่ละกลุ่มมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรมากน้อยต่างกัน กลุ่มปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเกษตรกรมาก ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางพฤติกรรม และปัจจัยทางกายภาพ ส่วนปัจจัยทางการเมืองและปัจจัยทางเทคโนโลยีนั้นว่ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรค่อนข้างต่ำ

5.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในแต่ละกลุ่มพืช

ในหัวข้อก่อนหน้านี้นี้ได้สรุปผลของแต่ละปัจจัยว่ามีอิทธิพลต่อเกษตรกรมากน้อยอย่างไร อย่างไรก็ตาม เพื่อให้สามารถเข้าใจการตัดสินใจของเกษตรกรมากขึ้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบว่าแต่ละปัจจัยมีอิทธิพลต่อเกษตรกรในแต่ละกลุ่มพืชแตกต่างกันอย่างไร ทั้งนี้จะทำการวิเคราะห์ในพืชเศรษฐกิจ 4 กลุ่มหลักที่เกษตรกรตัวอย่างนิยมปลูกได้แก่ ขางพารา ปาล์มน้ำมัน ทุเรียน และกาแฟ

5.2.1 เกษตรกรผู้ปลูกขางพารา

จากวิเคราะห์การตัดสินใจของเกษตรกรที่ปลูกขางพารา 60 ราย พบว่า ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก คือ การที่ผลผลิตมีราคาดี มีค่าคะแนน 281 คะแนน โดยมีเกษตรกรให้ความสำคัญกับปัจจัยนี้ในระดับมากที่สุดถึง 45 ราย จากทั้งหมด 60 ราย (ตาราง 5.2) ปัจจัยดังกล่าวนี้มีความสำคัญต่อเกษตรกรมาก เนื่องจาก ขางพาราเป็นพืชที่มีราคาผลผลิตต่อหน่วยน้ำหนักค่อนข้างสูง อีกทั้งเกษตรกรยังสามารถแปรรูปน้ำขางพาราเป็นขางแผ่น ทำให้ยังมีรายได้เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย รองลงไป ได้แก่ การใกล้กับตลาดรับซื้อ มี 240 คะแนน ปัจจัยนี้มีความสำคัญเนื่องจากช่วยให้เกษตรกรขายผลผลิตได้สะดวก และประหยัดค่าขนส่ง ช่วยให้มียาได้สุทธิเพิ่มมากขึ้น ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลมากเป็นอันดับสาม ได้แก่ การปลูกเนื่องจากมีความถนัด ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มของปัจจัยทางพฤติกรรม มีค่าคะแนน 235 คะแนน ปัจจัยนี้มีความสำคัญเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการปลูกพืชที่ตนเองมีความคุ้นเคย หรือเคยมีประสบการณ์ในการปลูกมาแล้ว จนมีความเชี่ยวชาญในการดูแลรักษาฟาร์มซึ่งช่วยให้เกษตรกรนำความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวมาใช้ในการจัดการฟาร์มตามเทคนิควิธีการที่ตนเองมีความถนัด

ตาราง 5.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรที่ปลูกยางพารา

ปัจจัย			ระดับค่าคะแนน					คะแนนรวม	ลำดับ
			5	4	3	2	1		
ปัจจัยทางกายภาพ	ลักษณะดินมีความเหมาะสม	จำนวน	2	19	31	8	0	195	10
		คะแนน	10	76	93	16	0		
	แปลงที่ดินอยู่ใกล้แหล่งน้ำ	จำนวน	3	14	19	20	4	172	15
		คะแนน	15	56	57	40	4		
	ภูมิอากาศเหมาะสมกับการปลูก	จำนวน	1	13	42	3	1	190	11
		คะแนน	5	52	126	6	1		
	ความลาดชันเหมาะสม	จำนวน	7	36	13	4	0	226	5
		คะแนน	35	144	39	8	0		
	แปลงที่ดินใกล้กับถนน	จำนวน	10	29	16	5	0	224	6
		คะแนน	50	116	48	10	0		
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	ผลผลิตมีราคาดี	จำนวน	45	13	1	1	0	281	1
		คะแนน	225	52	3	2	0		
	การมีเงินทุนในการผลิต	จำนวน	11	34	13	2	0	234	4
		คะแนน	55	136	39	4	0		
	ใกล้กับตลาดรับซื้อ	จำนวน	23	21	11	3	2	240	2
		คะแนน	115	84	33	6	2		
	การมีแรงงานเพียงพอในการผลิต	จำนวน	2	6	34	18	0	172	15
		คะแนน	10	24	102	36	0		
	การมีที่ดินมากพอ	จำนวน	4	24	27	4	1	206	9
		คะแนน	20	96	81	8	1		
ปัจจัยทางพฤติกรรม	ปลูกเนื่องจากเป็นอาชีพดั้งเดิม	จำนวน	7	5	31	13	4	178	12
		คะแนน	35	20	93	26	4		
	ปลูกเนื่องจากมีความถนัด	จำนวน	16	26	15	3	0	235	3
		คะแนน	80	104	45	6	0		
	ปลูกเนื่องจากดูแลรักษาง่าย	จำนวน	7	26	17	10	0	210	8
		คะแนน	35	104	51	20	0		
ปัจจัยทางการเมือง	การได้รับการสนับสนุนจากรัฐ	จำนวน	1	13	30	15	1	178	12
		คะแนน	5	52	90	30	1		
	การส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่เกษตรในท้องถิ่น	จำนวน	0	5	35	18	2	163	18
		คะแนน	0	20	105	36	2		
	การมีหน่วยงานช่วยเหลือโดยตรง	จำนวน	2	13	20	22	3	169	17
		คะแนน	10	52	60	44	3		
ปัจจัยทางเทคโนโลยี	ความจำเป็นในการพึ่งพาเครื่องจักรในการผลิต	จำนวน	1	8	21	27	3	157	19
		คะแนน	5	32	63	54	3		
	พันธุ์พืชที่ปลูกได้รับการพัฒนา	จำนวน	1	31	26	2	0	211	7
		คะแนน	5	124	78	4	0		
	การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ	จำนวน	0	10	35	14	1	174	14
		คะแนน	0	40	105	28	1		

5.2.2 เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน

เกษตรกรกลุ่มที่ปลูกปาล์มน้ำมัน 78 ราย ได้ประเมินความสำคัญของปัจจัยทางเศรษฐกิจว่ามีความสำคัญมากที่สุดเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ผลผลิตมีราคาดี ที่จัดอยู่ในลำดับที่ 1 มีค่าคะแนน 356 คะแนน (ตาราง 5.3) การที่เกษตรกรเห็นว่าราคาปาล์มน้ำมันจะมีราคาดี เนื่องจากในช่วง 7-8 ปีที่ผ่านมา ได้มีความต้องการปาล์มน้ำมันในการผลิตไบโอดีเซลมากขึ้น ทำให้ผลผลิตมีราคาสูง จนมีเกษตรกรเริ่มหันมาปลูกปาล์มน้ำมันมากขึ้น ปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงไป ได้แก่ การใกล้กับตลาดรับซื้อ มีค่าคะแนน 322 คะแนน เนื่องจากปัจจุบันมีจุดรับซื้อปาล์มน้ำมันกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ตำบลทะเลทรัพย์ นอกจากนี้ โรงงานสกัดปาล์มน้ำมันยังอยู่ไม่ไกลจากตำบลทะเลทรัพย์มากนัก เกษตรกรจึงเห็นว่าหากปลูกปาล์มน้ำมันจะสามารถขายผลผลิตได้สะดวกมากขึ้น และยังช่วยลดต้นทุนด้านค่าขนส่งอีกด้วย

ปัจจัยที่มีความสำคัญอีกประการ คือ การปลูกเนื่องจากดูแลรักษาง่าย มีค่าคะแนนจัดอยู่ในอันดับที่สาม เนื่องจากการบำรุงดูแลรักษาสวนทำได้ไม่ยากมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับการทำสวนประเภทอื่น โดยเฉพาะการทำสวนผลไม้ ดังนั้นปาล์มน้ำมันจึงเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับเกษตรกรที่ต้องการทำสวนที่ไม่ต้องการความสลับซับซ้อนในการดูแลรักษาและสามารถจัดการสวนได้ด้วยตนเอง ดังนั้นจึงพบว่า มีผู้ที่ไม่ได้ทำการเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักหันมาปลูกปาล์มน้ำมันมากขึ้น เช่น ข้าราชการ พ่อค้า เป็นต้น

5.2.3 เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน

ปัจจัยที่เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนเห็นว่ามีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการปลูกเนื่องจากผลผลิตมีราคาดี ซึ่งมีค่าคะแนน 191 คะแนน (ตาราง 5.4) เนื่องจากทุเรียนให้ผลผลิตตามฤดูกาลเพียงปีละครั้งหรือสองครั้งในกรณีของการทำทุเรียนนอกฤดู ดังนั้น เมื่อเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตจะทำให้มีรายได้ครั้งละมากๆ อย่างไรก็ตาม เกษตรกรก็จำเป็นต้องแบกรับความเสี่ยงต่อความผันผวนของราคาผลผลิตเช่นกัน เพราะหากปีใดที่ผลผลิตล้นตลาด อาจประสบกับปัญหาการราคาผลผลิตตกต่ำและต้องพบกับการขาดทุนได้เช่นกัน

ปัจจัยทางเศรษฐกิจอีกประการที่นับว่ามีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนมาก ได้แก่ การมีเงินทุนในการผลิต ซึ่งจัดอยู่ในลำดับที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากเงินทุนเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญมากต่อการปลูกทุเรียน โดยเฉพาะการลงทุนเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ สารเคมีทางการเกษตร ค่าแรงงาน รวมทั้งค่าปุ๋ย ซึ่งรวมแล้วนับว่าเป็นรายจ่ายที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับพืชชนิดอื่น นอกเหนือจากนี้เกษตรกรยังจำเป็นต้องมีเงินทุนสำรองในการเลี้ยงชีพจากการที่ไม่มีรายได้ระหว่างรอผลผลิต หรืออาจจะต้องหารายได้อื่นๆ เสริมหรือปลูกพืชที่หลากหลายเพิ่มขึ้น

ตาราง 5.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรที่ปลูกปาล์มน้ำมัน

ปัจจัย			ระดับค่าคะแนน					คะแนนรวม	ลำดับ
			5	4	3	2	1		
ปัจจัยทางกายภาพ	ลักษณะดินมีความเหมาะสม	จำนวน	4	28	40	6	0	264	9
		คะแนน	20	112	120	12	0		
	แปลงที่ดินอยู่ใกล้แหล่งน้ำ	จำนวน	5	24	32	14	3	248	11
		คะแนน	25	96	96	28	3		
	ภูมิอากาศเหมาะสมกับการปลูก	จำนวน	2	18	50	8	0	248	11
		คะแนน	10	72	150	16	0		
	ความลาดชันเหมาะสม	จำนวน	16	40	16	6	0	300	4
		คะแนน	80	160	48	12	0		
	แปลงที่ดินใกล้กับถนน	จำนวน	11	38	26	3	0	291	7
		คะแนน	55	152	78	6	0		
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	ผลผลิตมีราคาดี	จำนวน	49	24	5	0	0	356	1
		คะแนน	245	96	15	0	0		
	การมีเงินทุนในการผลิต	จำนวน	13	42	21	2	0	300	4
		คะแนน	65	168	63	4	0		
	ใกล้กับตลาดรับซื้อ	จำนวน	33	26	16	2	1	322	2
		คะแนน	165	104	48	4	1		
	การมีแรงงานเพียงพอในการผลิต	จำนวน	2	8	44	20	4	218	16
		คะแนน	10	32	132	40	4		
	การมีที่ดินมากพอ	จำนวน	6	28	29	13	2	257	10
		คะแนน	30	112	87	26	2		
ปัจจัยทางพฤติกรรม	ปลูกเนื่องจากเป็นอาชีพดั้งเดิม	จำนวน	3	12	29	28	6	212	17
		คะแนน	15	48	87	56	6		
	ปลูกเนื่องจากมีความถนัด	จำนวน	17	33	22	6	0	295	6
		คะแนน	85	132	66	12	0		
	ปลูกเนื่องจากดูแลรักษาง่าย	จำนวน	21	32	18	7	0	301	3
		คะแนน	105	128	54	14	0		
ปัจจัยทางการเมือง	การได้รับการสนับสนุนจากรัฐ	จำนวน	3	17	43	13	2	240	13
		คะแนน	15	68	129	26	2		
	การส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่เกษตรในท้องถิ่น	จำนวน	2	6	48	21	1	221	15
		คะแนน	10	24	144	42	1		
	การมีหน่วยงานช่วยเหลือโดยตรง	จำนวน	1	5	28	39	5	192	18
		คะแนน	5	20	84	78	5		
ปัจจัยทางเทคโนโลยี	ความจำเป็นในการพึ่งพาเครื่องจักรในการผลิต	จำนวน	0	3	22	39	14	170	19
		คะแนน	0	12	66	78	14		
	พันธุ์พืชที่ปลูกได้รับการพัฒนา	จำนวน	3	38	32	5	0	273	8
		คะแนน	15	152	96	10	0		
	การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิต	จำนวน	0	11	51	16	0	229	14
		คะแนน	0	44	153	32	0		

ตาราง 5.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรที่ปลูกทุเรียน

ปัจจัย			ระดับค่าคะแนน					คะแนนรวม	ลำดับ
			5	4	3	2	1		
ปัจจัยทางกายภาพ	ลักษณะดินมีความเหมาะสม	จำนวน	3	20	16	3	0	149	5
		คะแนน	15	80	48	6	0		
	แปลงที่ดินอยู่ใกล้แหล่งน้ำ	จำนวน	4	11	17	8	2	133	11
		คะแนน	20	44	51	16	2		
	ภูมิอากาศเหมาะสมกับการปลูก	จำนวน	1	10	24	7	0	131	13
		คะแนน	5	40	72	14	0		
	ความลาดชันเหมาะสม	จำนวน	4	19	15	4	0	149	5
		คะแนน	20	76	45	8	0		
	แปลงที่ดินใกล้กับถนน	จำนวน	2	19	18	3	0	146	7
		คะแนน	10	76	54	6	0		
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	ผลผลิตมีราคาดี	จำนวน	24	17	1	0	0	191	1
		คะแนน	120	68	3	0	0		
	การมีเงินทุนในการผลิต	จำนวน	14	20	6	2	0	172	2
		คะแนน	70	80	18	4	0		
	ใกล้กับตลาดรับซื้อ	จำนวน	11	17	11	2	1	161	4
		คะแนน	55	68	33	4	1		
	การมีแรงงานเพียงพอในการผลิต	จำนวน	0	4	28	9	1	119	15
		คะแนน	0	16	84	18	1		
	การมีที่ดินมากพอ	จำนวน	1	17	16	5	3	134	10
		คะแนน	5	68	48	10	3		
ปัจจัยทางพฤติกรรม	ปลูกเนื่องจากเป็นอาชีพดั้งเดิม	จำนวน	5	11	14	10	2	133	11
		คะแนน	25	44	42	20	2		
	ปลูกเนื่องจากมีความถนัด	จำนวน	14	15	12	1	0	168	3
		คะแนน	70	60	36	2	0		
	ปลูกเนื่องจากดูแลรักษาง่าย	จำนวน	2	17	17	6	0	141	9
		คะแนน	10	68	51	12	0		
ปัจจัยทางการเมือง	การได้รับการสนับสนุนจากรัฐ	จำนวน	0	5	23	13	1	116	16
		คะแนน	0	20	69	26	1		
	การส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่เกษตรกรในท้องถิ่น	จำนวน	0	3	23	14	2	111	17
		คะแนน	0	12	69	28	2		
	การมีหน่วยงานช่วยเหลือโดยตรง	จำนวน	1	1	11	26	3	97	18
		คะแนน	5	4	33	52	3		
ปัจจัยทางเทคโนโลยี	ความจำเป็นในการพึ่งพาเครื่องจักรในการผลิต	จำนวน	0	1	13	20	8	91	19
		คะแนน	0	4	39	40	8		
	พันธุ์พืชที่ปลูกได้รับการพัฒนา	จำนวน	0	22	15	5	0	143	8
		คะแนน	0	88	45	10	0		
	การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิต	จำนวน	0	8	21	13	0	121	14
		คะแนน	0	32	63	26	0		

ความถนัดในการเพาะปลูกเป็นปัจจัยทางพฤติกรรมที่เกษตรกรที่ปลูกทุเรียนให้ความสำคัญมาก โดยจัดอยู่ในลำดับที่ 3 มีค่าคะแนน 168 คะแนน เนื่องจากการเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองมีความถนัดช่วยให้สามารถใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่เคยสั่งสมไว้มาใช้ได้อย่างเต็มที่ ทุเรียนเป็นพืชที่จัดว่าต้องการความชำนาญค่อนข้างมาก หากเกษตรกรที่ขาดประสบการณ์หรือเกษตรกรรายใหม่ ไม่มีการจัดการที่ดีพอ อาจประสบกับปัญหาในการดูแลรักษาด้านทุเรียนและอาจจะประสบกับการขาดทุนได้

นอกจากนี้ ปัจจัยทางกายภาพเป็นปัจจัยที่เกษตรกรให้ความสำคัญค่อนข้างมากเช่นกัน ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของดินมีความเหมาะสม และความลาดชันมีความเหมาะสม ซึ่งจัดอยู่ในลำดับที่ห้าจากปัจจัยทั้งหมด เนื่องจากพื้นที่ปลูกทุเรียนมีข้อจำกัดทางกายภาพ พื้นที่ที่สามารถปลูกได้ ควรเป็นพื้นที่ที่ค่อนข้างราบเรียบ ความลาดชันประมาณ 1-3 เปอร์เซ็นต์ ไม่มากกว่า 15 เปอร์เซ็นต์ และควรมีลักษณะดินที่อุดมสมบูรณ์ เป็นดินร่วนที่สามารถระบายน้ำได้ดี เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยทางกายภาพดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยที่เกษตรกรคำนึงถึงค่อนข้างมากในการปลูกทุเรียน

5.2.4 เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ

เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ 46 ราย ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางเศรษฐกิจค่อนข้างมาก โดยเฉพาะปัจจัยด้านราคาผลผลิต มีค่าคะแนนสูงถึง 209 คะแนน (ตาราง 5.5) รองลงไป ได้แก่ การมีเงินทุนในการผลิตและการใกล้กับตลาดรับซื้อ ซึ่งมีค่าคะแนน 185 คะแนนเท่ากัน ปัจจัยด้านราคานี้ นับเป็นปัจจัยพื้นฐานที่เกษตรกรแทบทุกชนิดมีความคาดหวังในราคาผลผลิตของตน กาแฟเป็นพืชอีกชนิดหนึ่งที่ไม่ผลผลิตไม่ตลอดทั้งปี ดังนั้นในช่วงที่เก็บเกี่ยวผลผลิตได้หากราคาผลผลิตสูง เกษตรกรจะมีรายได้สูงมาก ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับการมีเงินทุนนั้น มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากกาแฟต้องการดูแลเอาใจใส่มาก ต้องมีการใช้สารเคมี อีกทั้งยังมีค่าแรงในการเก็บเกี่ยวที่สูง ดังนั้นผู้ที่จะปลูกกาแฟจำเป็นจะต้องมีเงินทุนมาก ส่วนปัจจัยด้านการใกล้กับตลาดรับซื้อ เกษตรกรให้ความสำคัญเนื่องจากการที่มีจุดรับซื้อหรือโรงงานรับซื้อหลายจุดจะช่วยให้เกษตรกรขายผลผลิตได้สะดวกขึ้นและช่วยให้มีกำไรเพิ่มขึ้นจากการประหยัดค่าขนส่ง

ส่วนอีกปัจจัยที่มีความสำคัญมากเป็นลำดับสองเท่ากับปัจจัยก่อนหน้านี้ ได้แก่ การปลูก เนื่องจากมีความถนัด เนื่องจากกาแฟเป็นพืชที่มีการปลูกกันมาตั้งแต่ช่วงก่อนพายุเกย์ เกษตรกรจึงมีความคุ้นเคยและมีความชำนาญในการปลูก ในอดีตเป็นการปลูกในลักษณะของสวนเชิงเดี่ยวและการปลูกเป็นพืชแซมในแปลงพืชชนิดอื่น ส่วนในปัจจุบันเป็นการปลูกในลักษณะของพืชแซมแปลงแทบทั้งสิ้น

ตาราง 5.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรที่ปลูกกาแฟ

ปัจจัย			ระดับค่าคะแนน					คะแนนรวม	ลำดับ
			5	4	3	2	1		
ปัจจัยทางกายภาพ	ลักษณะดินมีความเหมาะสม	จำนวน	2	22	20	2	0	162	7
		คะแนน	10	88	60	4	0		
	แปลงที่ดินอยู่ใกล้แหล่งน้ำ	จำนวน	3	11	23	8	1	145	12
		คะแนน	15	44	69	16	1		
	ภูมิอากาศเหมาะสมกับการปลูก	จำนวน	1	12	27	6	0	146	11
		คะแนน	5	48	81	12	0		
	ความลาดชันเหมาะสม	จำนวน	2	25	17	2	0	165	5
		คะแนน	10	100	51	4	0		
	แปลงที่ดินใกล้กับถนน	จำนวน	2	20	19	5	0	157	9
		คะแนน	10	80	57	10	0		
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	ผลผลิตมีราคาดี	จำนวน	26	19	1	0	0	209	1
		คะแนน	130	76	3	0	0		
	การมีเงินทุนในการผลิต	จำนวน	13	23	8	2	0	185	2
		คะแนน	65	92	24	4	0		
	ใกล้กับตลาดรับซื้อ	จำนวน	15	19	10	2	0	185	2
		คะแนน	75	76	30	4	0		
	การมีแรงงานเพียงพอในการผลิต	จำนวน	1	5	30	8	2	133	14
		คะแนน	5	20	90	16	2		
	การมีที่ดินมากพอ	จำนวน	3	18	16	8	1	152	10
		คะแนน	15	72	48	16	1		
ปัจจัยทางพฤติกรรม	ปลูกเนื่องจากเป็นอาชีพดั้งเดิม	จำนวน	2	11	19	12	2	137	13
		คะแนน	10	44	57	24	2		
	ปลูกเนื่องจากมีความถนัด	จำนวน	14	19	13	0	0	185	2
		คะแนน	70	76	39	0	0		
	ปลูกเนื่องจากดูแลรักษาง่าย	จำนวน	5	17	17	7	0	158	8
		คะแนน	25	68	51	14	0		
ปัจจัยทางการเมือง	การได้รับการสนับสนุนจากรัฐ	จำนวน	0	6	25	13	2	127	16
		คะแนน	0	24	75	26	2		
	การส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่เกษตรกรในท้องถิ่น	จำนวน	0	3	28	13	2	124	17
		คะแนน	0	12	84	26	2		
	การมีหน่วยงานช่วยเหลือโดยตรง	จำนวน	0	2	14	26	4	106	18
		คะแนน	0	8	42	52	4		
ปัจจัยทางเทคโนโลยี	ความจำเป็นในการพึ่งพาเครื่องจักรในการผลิต	จำนวน	0	2	11	26	7	100	19
		คะแนน	0	8	33	52	7		
	พันธุ์พืชที่ปลูกได้รับการพัฒนา	จำนวน	1	24	20	1	0	163	6
		คะแนน	5	96	60	2	0		
	การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิต	จำนวน	0	4	31	11	0	131	15
		คะแนน	0	16	93	22	0		

จากการสรุปผลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในแต่ละชนิดพืช จะเห็นว่าเกษตรกรมีการคำนึงถึงความสำคัญของแต่ละปัจจัยแทบจะไม่แตกต่างกัน ปัจจัยที่เกษตรกรให้ความสำคัญมากที่สุด อยู่ในกลุ่มของปัจจัยทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านราคาของผลผลิต ซึ่งเป็นความคาดหวังทั่วไปของเกษตรกรที่มุ่งหวังให้สามารถขายผลผลิตได้ราคาดี ดังนั้นจึงพบว่าปัจจัยนี้มีค่าคะแนนความสำคัญเป็นอันดับแรกในเกษตรกรทุกกลุ่ม (ตาราง 5.6)

ส่วนปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมากเช่นกัน ได้แก่ การใกล้กับตลาดรับซื้อ ปัจจัยนี้เป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชที่มีจุดรับซื้อหรือ โรงงานซื้อผลผลิตที่อยู่ไม่ไกลจากสวนของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรขายผลผลิตได้สะดวก อีกทั้งยังทำให้สามารถลดต้นทุนจากการขนส่งได้อีกด้วย ทั้งนี้พืชกลุ่มที่มีตลาดรับซื้ออยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา และกาแฟ ส่วนทุเรียนนั้นจะมีพ่อค้ามารับซื้อในสวนหรือเกษตรกรขนส่งไปขายด้วยตนเอง

ตาราง 5.6 ปัจจัยที่มีค่าคะแนนสูงสุดสามลำดับแรกจำแนกตามชนิดพืช

ชนิดพืช	ลำดับความสำคัญของปัจจัย		
	1	2	3
ยางพารา	ผลผลิตมีราคาดี	ใกล้ตลาดรับซื้อ	ปลูกเนื่องจากมีความถนัด
ปาล์มน้ำมัน	ผลผลิตมีราคาดี	ใกล้ตลาดรับซื้อ	ปลูกเนื่องจากดูแลรักษาง่าย
ทุเรียน	ผลผลิตมีราคาดี	มีเงินทุนในการผลิต	ปลูกเนื่องจากมีความถนัด
กาแฟ	ผลผลิตมีราคาดี	มีเงินทุนในการผลิต ใกล้ตลาดรับซื้อ	ความลาดชันเหมาะสม
		ปลูกเนื่องจากมีความถนัด	

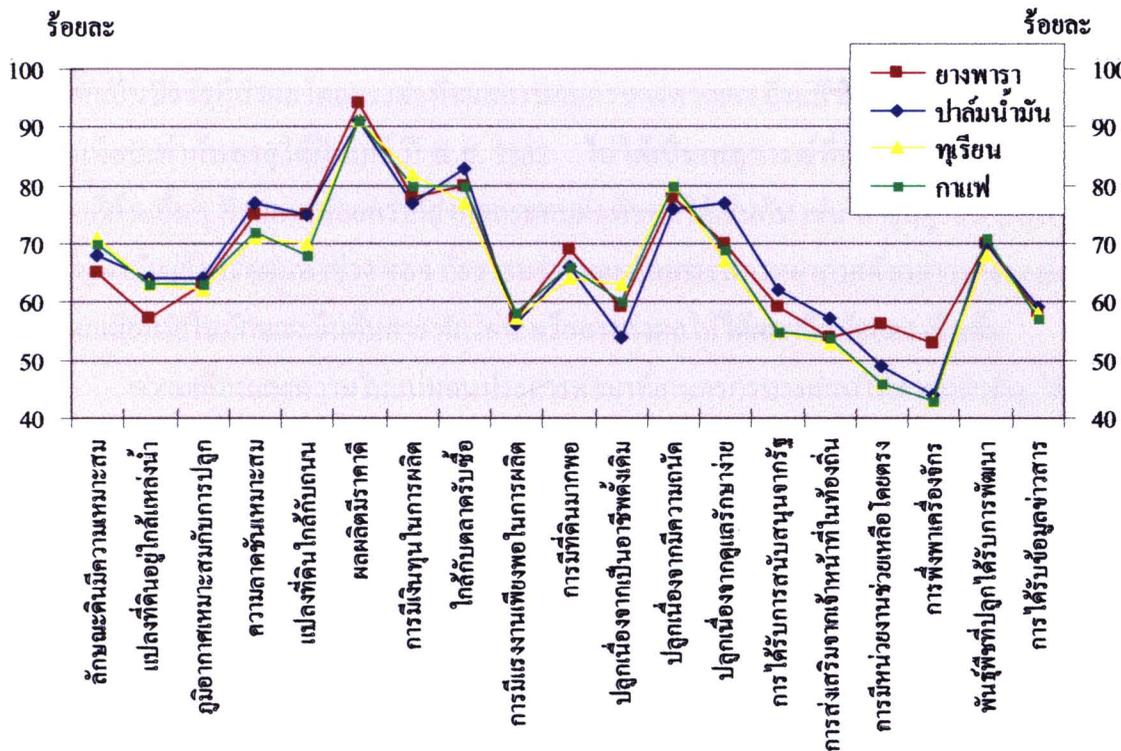
อีกหนึ่งปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เกษตรกรให้ความสำคัญมาก ได้แก่ การมีเงินทุนเพียงพอในการผลิต โดยเฉพาะเกษตรกรในกลุ่มของทุเรียนและกาแฟ เป็นที่น่าสังเกตว่าพืชทั้งสองกลุ่มเป็นพืชที่ให้ผลผลิตตามฤดูกาล มีลักษณะเฉพาะที่ต้องการการบำรุงดูแลรักษาสูง ดังนั้น จึงต้องอาศัยปัจจัยนำเข้าในการผลิตหลายอย่าง เช่น ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช ปุ๋ยบำรุงดิน ค่าจ้างแรงงาน ระบบการจัดการน้ำ เป็นต้น เกษตรกรจึงต้องคำนึงถึงเงินทุนของตนเองว่ามีเพียงพอหรือไม่ นอกจากนี้ การที่พืชดังกล่าวให้ผลผลิตตามฤดูกาล เกษตรกรจึงต้องมีเงินทุนสำรองที่เพียงพอในการใช้จ่ายในช่วงที่ผลผลิตยังไม่สามารถขายได้ หรืออาจจะต้องสร้างความหลากหลายของรายได้ เช่น การปลูกพืชแซมแปลง การปลูกพืชหลายชนิด การหารายได้เสริมนอกภาคการเกษตร เป็นต้น

ปัจจัยทางพฤติกรรมเป็นอีกปัจจัยที่ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจของเกษตรกร ปัจจัยแรก ได้แก่ การปลูกเนื่องจากมีความถนัด เป็นปัจจัยที่เกษตรกรให้ความสำคัญค่อนข้างมาก โดยเฉพาะกลุ่มของยางพารา ทุเรียน และกาแฟ เนื่องจากการปลูกพืชดังกล่าว มีการบำรุงรักษาที่มีลักษณะเฉพาะตัว เกษตรกรควรจะต้องมีความรู้หรือมีประสบการณ์เพื่อช่วยในการ

บำรุงดูแลรักษามีประสิทธิภาพมากขึ้น ในทางกลับกันหากเกษตรกรปลูกพืชที่ตนเองไม่ถนัดอาจจะต้องใช้เวลาในการเรียนรู้วิธีการ ขั้นตอนในการดูแลรักษา และหากไม่มีความชำนาญมากเพียงพอ การดำเนินการบางอย่างอาจส่งผลเสียได้ เช่น การตกแต่งกิ่งก้านที่ผิดวิธี การให้น้ำในปริมาณไม่เหมาะสม การเลือกใช้สารเคมีไม่ถูกต้อง การเก็บเกี่ยวผลผลิตในเช้าหรือเร็วเกินไป เป็นต้น

ปัจจัยทางพฤติกรรมอีกประการที่เกษตรกรให้ความสำคัญค่อนข้างมาก ได้แก่ การปลูก เนื่องจากดูแลรักษาง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน เนื่องจากปาล์มน้ำมันมีความจำเป็นในการดูแลรักษาที่น้อยกว่ามาก เมื่อเทียบกับพืชชนิดอื่นๆ เกษตรกรบางรายที่ต้องการประหยัดเวลาในการทำงาน หรือต้องการปลูกเพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกของรายได้ มักจะเลือกปาล์มน้ำมัน เป็นอันดับแรก และปัจจัยหนึ่งที่ทำให้จำนวนผู้ปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

ที่กล่าวมาจะเห็นว่าเกษตรกรให้ความสำคัญต่อปัจจัยต่างๆ มากน้อยต่างกัน เมื่อนำเอาผลการวิเคราะห์ทั้งหมดมาพิจารณาารวมกัน แสดงให้เห็นรายละเอียดการตัดสินใจของเกษตรกรได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น (รูป 5.1) สามารถเข้าใจปัจจัยที่มีความสำคัญน้อยแต่มิใช่สำคัญที่แสดงถึงการตัดสินใจที่แตกต่างกันของเกษตรกรได้ ตัวอย่างเช่น การพึ่งพาเครื่องจักรมีค่าคะแนนความสำคัญค่อนข้างต่ำ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับ พบว่าเกษตรกรที่ปลูกยางพาราคำนึงถึงปัจจัยนี้มากกว่าเกษตรกรในกลุ่มอื่น กราฟแสดงผลค่าคะแนนของเกษตรกรแต่ละกลุ่มจึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสลับซับซ้อนและควมมีเหตุมีผลของการตัดสินใจทางการเกษตร ได้เป็นอย่างดี

รูป 5.1 ค่าคะแนนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกร

5.3 ทักษะและพฤติกรรมด้านอื่นๆ ของเกษตรกร

ทักษะและพฤติกรรมในการตัดสินใจของเกษตรกรในประเด็นต่างๆ ถือว่าเป็นประเด็นที่จำเป็นต้องมีการทำความเข้าใจ เนื่องจากจะเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงสภาพปัญหา การรับรู้ และทัศนคติของเกษตรกรต่อสภาพแวดล้อมการเกษตร ในที่นี้ได้สำรวจพฤติกรรมและทัศนคติของเกษตรกรใน 3 ประเด็น ได้แก่ ทัศนคติต่อความเสี่ยงและความไม่แน่นอนทางการเกษตร พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเกษตรในท้องถิ่น และการต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ มีรายละเอียดดังนี้

5.3.1 ทักษะต่อความเสี่ยงและความไม่แน่นอนทางการเกษตร

เกษตรกรจำนวน 52 ราย ระบุว่า ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนด้านราคาเป็นประเด็นที่จะส่งผลกระทบต่อพวกเขามากที่สุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 46.8 ของจำนวนเกษตรกรทั้งหมด (ตาราง 5.7) พฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนถึงความสำคัญของปัจจัยในทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อรายได้และผลกำไรของเกษตรกร โดยตรง การที่เกษตรกรคำนึงถึงความเสี่ยงและความไม่แน่นอนด้านราคาก่อนข้างมาก เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วราคาผลผลิตมักจะมี ความผันผวนเปลี่ยนแปลงไปตามกลไกของตลาด ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในส่วนนี้ หากมีการทุ่มเงินลงทุนในการเพิ่มปัจจัยนำเข้าอย่างเต็มที่ อาจจะต้องประสบกับปัญหาการขาดทุนในกรณีที่ผลผลิตมีราคาตกต่ำ

ประเด็นด้านความเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่มีความสำคัญมากเช่นกัน ได้แก่ ภัยธรรมชาติและสภาพอากาศ มีเกษตรกรที่เลือกประเด็นนี้ จำนวน 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.2 เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อพืชผลการเกษตรของพวกเขา ถึงแม้ว่าภัยธรรมชาติที่มีความรุนแรงเทียบเท่ากับพายุไต้ฝุ่นเกย์ ปี พ.ศ. 2532 ไม่ได้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง แต่ภัยธรรมชาติด้านอื่นๆ ที่รุนแรงน้อยกว่าก็ส่งผลกระทบต่อพืชผลได้เช่นกัน เช่น พายุฤดูร้อน ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ฯลฯ ภัยธรรมชาติและลักษณะสภาพอากาศดังกล่าวอาจจะส่งผลให้พืชผลเสียหายในลักษณะยืนต้นตาย หักโค่น หรืออาจส่งผลให้ได้ผลผลิตน้อยลง เป็นต้น

ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนประการต่อมาที่เกษตรกรบางส่วนให้ความสำคัญ ได้แก่ โรคพืชและศัตรูพืช มีจำนวนเกษตรกรเลือกประเด็นนี้ คิดเป็นร้อยละ 18 ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนในประเด็นนี้ส่งผลกระทบต่อพืชผลเช่นเดียวกัน หากโรคพืชหรือศัตรูพืชเกิดขึ้นอาจจะทำให้พืชผลได้รับความเสียหายถึงยืนต้นตายได้ หรือในบางกรณีอาจส่งผลแค่เพียงทำให้ผลผลิตลดลง ดังเช่นกรณีของแมลงค้ำหนามมะพร้าวที่มีการแพร่ระบาดในสวนปาล์มน้ำมันบริเวณอำเภอปะทิว เมื่อช่วงปลายปี 2553 ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวและการผลผลิตของต้นปาล์มน้ำมัน อย่างไรก็ตาม ด้วยเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เจริญก้าวหน้าขึ้นทำให้มีการคิดค้นยาและสารเคมีในการป้องกันและทำลายเชื้อโรคหรือศัตรูพืชดังกล่าว เกษตรกรที่มีต้นทุนสูงสามารถ

ลงทุนเพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันปัญหาดังกล่าวได้ จึงเป็นเหตุให้เกษตรกรมีทัศนคติว่าความเสี่ยงและความไม่แน่นอนอื่นๆ ที่ไม่สามารถป้องกันได้ เช่น ภัยธรรมชาติ สภาพอากาศ และราคา เป็นปัจจัยที่ควรให้ความสำคัญมากกว่า

ประเด็นที่เกษตรกรให้ความสำคัญน้อยมาก ได้แก่ ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนจากนโยบายของรัฐ ซึ่งมีเกษตรกรเพียงรายเดียวเท่านั้นที่เห็นว่าประเด็นนี้จะส่งผลต่อการทำการเกษตรมากที่สุด เนื่องจากมักคิดว่า นโยบายการบริหารงานต่างๆ ของรัฐไม่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรโดยตรง นอกจากนี้ เกษตรกรบางรายยังขาดการติดตามข้อมูลข่าวสาร จึงทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินนโยบายของรัฐ ซึ่งอาจจะส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของนโยบายของรัฐได้ ตัวอย่างเช่น นโยบายการเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งทำให้มีการนำเข้าหรือส่งออกสินค้า รวมทั้งสินค้าเกษตรอย่างเสรีมากขึ้น สินค้าเกษตรจากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าจะไหลทะลักเข้ามาในประเทศมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรโดยตรง

ตาราง 5.7 ทัศนคติต่อความเสี่ยงและความไม่แน่นอนทางการเกษตรของเกษตรกร

ประเด็นความเสี่ยงและความไม่แน่นอน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนด้านราคา	52	46.80
ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนจากภัยธรรมชาติและสภาพอากาศ	38	34.20
ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนจากโรคพืชและศัตรูพืช	20	18.00
ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนจากนโยบายของรัฐ	1	0.90
รวม	111	100.00

5.3.2 พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเกษตรในท้องถิ่น

กิจกรรมการเกษตรในท้องถิ่น เช่น การจัดอบรมให้ความรู้ทางการเกษตร การประชุมกลุ่มเกษตรกร ฯลฯ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว แต่มีควมดีในการเข้าร่วมที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่เข้าร่วมเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 35.1 (ตาราง 5.8) รองลงมาได้เข้าร่วมแทบทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.5 ส่วนเกษตรกรที่เข้าร่วมทุกครั้งนั้น มีจำนวนมากเช่นกัน โดยคิดเป็นร้อยละ 30.6 และเกษตรกรที่ไม่เคยเข้าร่วมมีเพียง 3 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 2.7 เท่านั้น กิจกรรมการเกษตรในท้องถิ่นนับว่ามีความสำคัญเนื่องจากเป็นโอกาสที่จะทำให้เกษตรกรสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาต่างๆ ระหว่างกัน นอกจากนี้ หน่วยงานเกษตรในท้องถิ่นยังได้มีการจัดกิจกรรม การอบรมให้ความรู้ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การนำไปใช้ในการจัดการสวนของคน

ตาราง 5.8 ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมการเกษตรในท้องถิ่นของเกษตรกร

ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เข้าร่วมบางครั้งแต่ไม่บ่อย	39	35.10
เข้าร่วมแทบทุกครั้ง	35	31.50
เข้าร่วมทุกครั้ง	34	30.60
ไม่เคยเข้าร่วม	3	2.70
รวม	111	100.0

5.3.3 การต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

ความช่วยเหลือจากภาครัฐที่เกษตรกรต้องการมากที่สุด ได้แก่ การช่วยเหลือด้านราคาผลผลิต โดยมีเกษตรกรเลือกตอบประเด็นนี้ถึง 60 ราย จาก 111 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 54.1 (ตาราง 5.9) เกษตรกรต้องการให้ผลผลิตมีราคาที่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ เกินกว่าต้นทุนการผลิต มีเสถียรภาพ และ ไม่ต้องการให้ตกต่ำจนประสบปัญหาขาดทุน สะท้อนให้เห็นความสำคัญของปัจจัยในทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติของเกษตรกร รองลงมา ได้แก่ การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค มีเกษตรกรเลือกประเด็นนี้ 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.1 สิ่งที่เกษตรกรคิดว่าควรต้องมีการปรับปรุงและพัฒนา ได้แก่ ระบบการจัดการน้ำ ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดอย่างหนึ่งในการทำการเกษตร ระบบการบริหารจัดการน้ำควรจะต้องคำนึงถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ควรมีการกระจายที่ทั่วถึง สามารถรองรับความต้องการของเกษตรกรในช่วงหน้าแล้งได้ และช่วยหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดข้อขัดแย้งจากการแย่งน้ำเพื่อการเกษตร ประเด็นที่สอง การพัฒนาเส้นทางคมนาคม เป็นปัจจัยที่สำคัญมากเช่นกัน เนื่องจากเกษตรกรต้องใช้ถนนหนทางในการขนส่งปัจจัยการผลิตต่างๆ และใช้ในการขนส่งผลผลิตไปขาย รวมทั้งใช้เพื่อการเดินทางโดยทั่วไปด้วย

ตาราง 5.9 ความช่วยเหลือจากภาครัฐที่เกษตรกรต้องการ

สิ่งที่รัฐควรให้การช่วยเหลือมากที่สุด	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การช่วยเหลือด้านราคาผลผลิต	60	54.10
การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน	29	26.10
การช่วยเหลือด้านแหล่งเงินทุน	20	18.00
การช่วยเหลือด้านตลาดรับซื้อผลผลิต	2	1.80
รวม	111	100.00

สิ่งที่เกษตรกรเห็นว่ารัฐควรให้ความช่วยเหลือเช่นกัน ได้แก่ ความช่วยเหลือด้านแหล่งเงินทุน มีเกษตรกรที่เลือกตอบประเด็นนี้ 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 18 เกษตรกรเห็นว่าปัจจุบันต้นทุนในการจัดซื้อปัจจัยการผลิตต่างๆ สูงขึ้นมาก เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น ดังนั้นเกษตรกรที่ขาดเงินทุนอาจจะประสบปัญหาด้านเงินลงทุน จนไม่สามารถจัดหาปัจจัยการผลิตได้เพียงพอตามความต้องการหรืออาจจะไม่ทันการณ์ในกรณีประสบกับปัญหาในการเพาะปลูก เช่น เกิดโรคพืช หรือศัตรูพืชทำลายต้นพืช เป็นต้น

ความช่วยเหลือประการสุดท้ายที่เกษตรกรส่วนน้อยเลือกได้แก่ ความช่วยเหลือด้านตลาดรับซื้อผลผลิต ซึ่งมีเกษตรกรเลือกตอบประเด็นนี้เพียง 2 รายเท่านั้น เนื่องจากปัจจุบัน มีผู้รับซื้อและโรงงานที่รับซื้อผลผลิตของเกษตรกรกระจายอยู่ในท้องถิ่นมากขึ้น เกษตรกรบางรายได้หันมาเป็นผู้รวบรวมผลผลิตและรับซื้อรวบรวมจากเกษตรกรรายย่อย นอกจากนี้ ยังพบว่ามีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อผลผลิตถึงสวนเกษตรกรจึงขายผลผลิตได้สะดวกขึ้น ดังนั้น เกษตรกรจึงไม่ประสบปัญหาด้านการตลาดมากนัก แต่อาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับการกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

5.4 การยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของตำบลทะเลทรัพย์ที่มีการปลูกมาตั้งแต่ก่อนประสบภัยพิบัติได้ผู้แทน และมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วหลังประสบภัย มีการส่งเสริมโดยหน่วยงานของรัฐให้ปลูกปาล์มน้ำมันทดแทนพืชชนิดเดิมที่ได้รับความเสียหายจากลมพายุ อย่างไรก็ตาม การแพร่กระจายของการปลูกปาล์มน้ำมันในตำบลทะเลทรัพย์จะแตกต่างกันออกไปเนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีปัจจัยในการยอมรับไม่เหมือนกัน เช่น ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ พฤติกรรมการตัดสินใจของเกษตรกร เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมัน ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบ การยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมัน ระหว่างสองหมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านท่าตาเสือ และ หมู่ที่ 6 บ้านบ่อนก โดยการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากเกษตรกรตัวอย่างที่ปลูกปาล์มน้ำมัน หมู่บ้านละ 30 ราย ประเด็นที่ทำการศึกษาประกอบไปด้วย ปีที่ได้รับข้อมูลข่าวสารครั้งแรก แหล่งของข้อมูลข่าวสาร ระยะเวลาที่ใช้ในการตัดสินใจยอมรับการปลูก และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมัน

หมู่บ้านที่ได้ทำการศึกษา มีลักษณะสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บ้านท่าตาเสือ มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ พื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันประมาณ 0-20 เปอร์เซ็นต์ อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 10-80 เมตร ตั้งอยู่ไม่ไกลจากถนนสายหลักและสามารถเข้าถึงได้ง่าย ส่วนบ้านบ่อนก พื้นที่ส่วนใหญ่มีสภาพที่เป็นภูเขาที่ค่อนข้างลาดชันประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 60-250 เมตร และเป็นหมู่บ้านที่เข้าถึงได้ยากและ

ห่างไกลจากศูนย์กลางของตำบลมากที่สุด ดังนั้นพื้นที่สองหมู่บ้านจึงมีข้อจำกัดเชิงพื้นที่ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติสนใจยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันที่แตกต่างกัน

ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรตัวอย่างที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (ตาราง 5.10) พบว่าเกษตรกรบ้านท่าตาเสือ เป็นเพศชาย 16 ราย และเป็นเพศหญิง 14 ราย ส่วนเกษตรกรบ้านบ่อนก เป็นเพศชาย 14 ราย และเป็นเพศหญิง 16 ราย รวมเกษตรกรทั้งสองหมู่บ้านเป็นเพศชาย 30 ราย และเป็นเพศหญิง 30 รายเท่ากัน

ในส่วนของอายุของเกษตรกรตัวอย่าง พบว่า มีอายุดำสุดที่ 31 ปี และสูงสุดที่ 81 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 51 ปี เมื่อเปรียบเทียบระหว่างบ้านท่าตาเสือและบ้านบ่อนก พบว่า เกษตรกรบ้านบ่อนกมีค่าเฉลี่ยของอายุสูงกว่าบ้านท่าตาเสือเล็กน้อย โดยที่เกษตรกรบ้านบ่อนกมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 54 ปี และบ้านท่าตาเสืออยู่ที่ 48 ปี สำหรับระดับการศึกษาของเกษตรกรตัวอย่าง พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกษตรกรสองหมู่บ้าน จะเห็นว่ามิระดับการศึกษาไม่แตกต่างกันมากนัก

ตาราง 5.10 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่ปลูกปาล์มน้ำมัน

ข้อมูลคุณลักษณะของเกษตรกร		บ้านท่าตาเสือ	บ้านบ่อนก	รวม
เพศ	ชาย	16	14	30
	หญิง	14	16	30
อายุ	30-40 ปี	10	1	11
	41-50 ปี	8	12	20
	51-60 ปี	7	11	18
	61-70 ปี	4	4	8
	มากกว่า 71 ปี	1	2	3
การศึกษา	ไม่ได้รับการศึกษา	2	2	4
	ประถมศึกษาปีที่ 4	10	14	24
	ประถมศึกษาปีที่ 6	2	6	8
	มัธยมศึกษาตอนต้น	7	4	11
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	7	4	11
	ปริญญาตรี	2	0	2

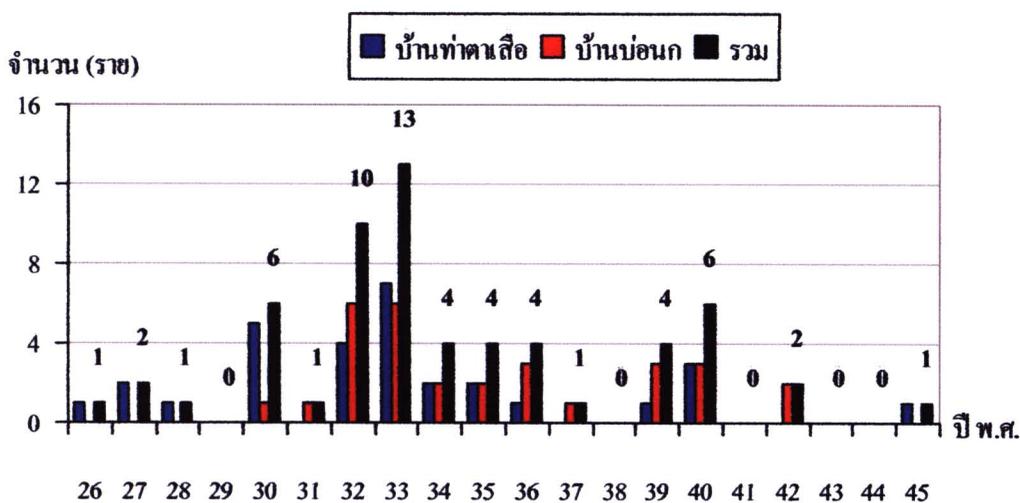
5.4.1 การรับข้อมูลข่าวสารครั้งแรกของเกษตรกร

การรับข้อมูลข่าวสารครั้งแรกมีความสำคัญมากต่อการตัดสินใจยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมัน กล่าวคือ เกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารก่อนย่อมมีโอกาสในการตัดสินใจก่อนและมีระยะเวลาในการพิจารณาตัดสินใจที่ยาวนานกว่า และอาจจะส่งผลให้ผู้ที่รับข้อมูลข่าวสารก่อนตัดสินใจยอมรับการปลูกได้เร็วกว่า นอกจากนี้ การได้รับข้อมูลข่าวสารเร็ว จะยิ่งส่งผลให้มีการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็ว เนื่องจากมีจำนวนผู้ส่งข่าวสารสะสมมากขึ้น เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารครั้งแรกช่วงปี พ.ศ. 2530-2533 ซึ่งมีจำนวน 30 ราย (ตาราง 5.11 และรูป 5.2) ปีที่มีการรับข้อมูลข่าวสารมากที่สุดได้แก่ ปี พ.ศ. 2533 ซึ่งมีเกษตรกรได้รับจำนวน 13 ราย และจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารหลังจากเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นเกย์ ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา เนื่องจากได้มีการแจกต้นกล้าปาล์มน้ำมันเพื่อปลูกทดแทนพืชที่ได้รับความเสียหาย ทำให้มีเกษตรกรรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันมากขึ้น

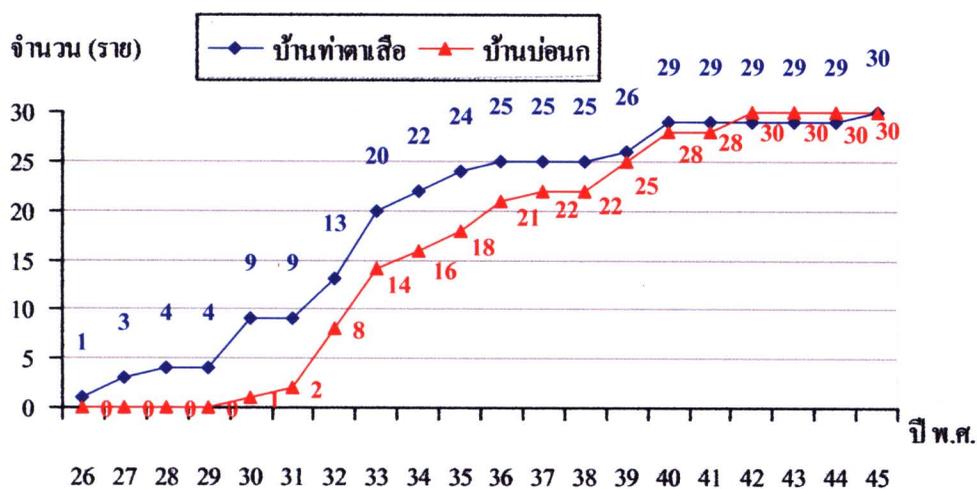
ตาราง 5.11 ปีที่เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารครั้งแรกเกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

ปี	บ้านท่าตาเสือ (ราย)		บ้านบ่อนก (ราย)		รวม (ราย)	
	จำนวน	สะสม	จำนวน	สะสม	จำนวน	สะสม
2526	1	1	0	0	1	1
2527	2	3	0	0	2	3
2528	1	4	0	0	1	4
2529	0	4	0	0	0	4
2530	5	9	1	1	6	10
2531	0	9	1	2	1	11
2532	4	13	6	8	10	21
2533	7	20	6	14	13	34
2534	2	22	2	16	4	38
2535	2	24	2	18	4	42
2536	1	25	3	21	4	46
2537	0	25	1	22	1	47
2538	0	25	0	22	0	47
2539	1	26	3	25	4	51
2540	3	29	3	28	6	57
2541	0	29	0	28	0	57
2542	0	29	2	30	2	59
2543	0	29	0	30	0	59
2544	0	29	0	30	0	59
2545	1	30	0	30	1	60
รวม	30	30	30	30	60	60

เมื่อเปรียบเทียบการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปาล์มน้ำมัน พบว่าเกษตรกรบ้านท่าศาลามีการรับข้อมูลข่าวสารครั้งแรกเร็วกว่าบ้านบ่อนก สังเกตได้จากความถี่สะสมของจำนวนเกษตรกรของบ้านท่าศาลา ซึ่งเริ่มมีผู้ได้รับข้อมูลข่าวสารมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนบ้านบ่อนกเริ่มมีเกษตรกรรับข้อมูลข่าวสารในปี พ.ศ. 2530 และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะความชันของกราฟความถี่สะสมของทั้งสองหมู่บ้าน (รูป 5.3) พบว่าในช่วงแรกมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะในช่วงก่อนปี 2532 ซึ่งบ้านท่าศาลามีการเพิ่มขึ้นที่รวดเร็วกว่าบ้านบ่อนก แต่หลังจากนั้นช่วงปี พ.ศ. 2532-2538 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการแจกจ่ายพันธุ์ปาล์มน้ำมันหลังประสบภัย ลักษณะความชันของเส้นกราฟค่อนข้างคล้ายคลึงกันและเป็นช่วงที่กราฟมีความชันมากที่สุด เนื่องจากเป็นช่วงที่ทั้งสองหมู่บ้านมีการรับรู้ข่าวสารกันอย่างแพร่หลาย

รูป 5.2 ปีที่เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารครั้งแรกเกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

รูป 5.3 ความถี่สะสมของการข้อมูลข่าวสารครั้งแรกเกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

แหล่งของข้อมูลข่าวสารที่เกษตรกรได้รับครั้งแรกส่งผลโดยตรงต่อการยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมัน หากแหล่งของข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ สามารถให้ข้อมูลได้ต่อเนื่อง และสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับผู้รับข่าวสาร ย่อมส่งผลให้ผู้รับสามารถพิจารณาและตัดสินใจในภายหลังว่าจะยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันหรือไม่ เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลมาจากเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 58.33 (ตาราง 5.12) เนื่องจากเกษตรกรมีการติดต่อสื่อสารกันอยู่เสมอ มีการเดินทางไปยังพื้นที่ต่างๆ จึงทำให้มีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารได้โดยง่าย นอกจากนี้ หลังจากที่เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารแล้วยังสามารถเปลี่ยนเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลได้เช่นกัน แหล่งข้อมูลข่าวสารที่เกษตรกรได้รับรองลงมาได้แก่ เจ้าหน้าที่เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 25 ส่วนแหล่งข้อมูลอื่นๆ ได้แก่ ญาติ และหนังสือพิมพ์ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้าน พบว่าแหล่งข้อมูลที่เกษตรกรได้รับไม่แตกต่างกัน

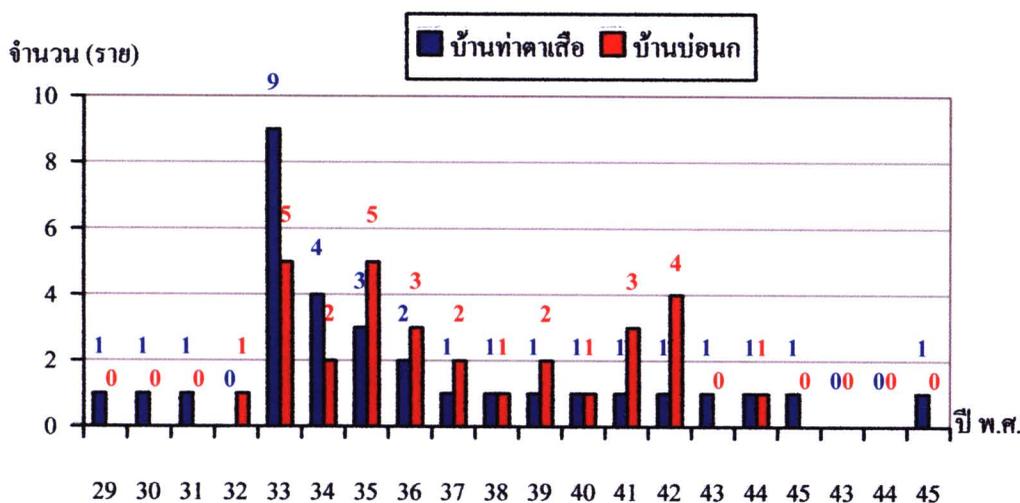
ตาราง 5.12 แหล่งของข้อมูลข่าวสารที่เกษตรกรได้รับครั้งแรกเกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

แหล่งข้อมูล	บ้านท่าตาเสือ		บ้านบ่อนก		รวม	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพื่อนบ้าน	18	60.00	17	56.67	35	58.33
เจ้าหน้าที่เกษตรกร	7	23.34	8	26.67	15	25.00
ญาติ	4	13.33	5	16.66	9	15.00
หนังสือพิมพ์	1	3.33	0	0.00	1	1.67
รวม	30	100.00	30	100.00	60	100.00

5.4.2 ปีที่เกษตรกรเริ่มปลูกปาล์มน้ำมัน

หลังจากได้รับข้อมูลข่าวสารแล้ว เกษตรกรจะพิจารณาข่าวสารและใช้ระยะเวลาช่วงหนึ่งสำหรับการตัดสินใจ รวมทั้งการเตรียมการก่อนที่จะเริ่มต้นการปลูกปาล์มน้ำมัน เช่น เตรียมแปลงปลูก จัดหาเงินทุน เตรียมดินกล้าปาล์มน้ำมัน เป็นต้น เริ่มต้นปลูกปาล์มน้ำมันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 (รูป 5.4) โดยเริ่มปลูกก่อนในบ้านท่าตาเสือ ส่วนบ้านบ่อนกเริ่มต้นปลูกช้ากว่า คือ เริ่มปลูกในปี พ.ศ. 2532 ทั้งนี้ในระยะแรกช่วงปี พ.ศ. 2529-2532 มีเกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันเพียง 4 รายเท่านั้น แต่หลังจากเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นเกย์ ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมามีจำนวนเกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปีที่มีเกษตรกรปลูกมากที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2533 รองลงมาได้แก่ปี พ.ศ. 2535 และ 2534 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่เริ่มต้นการปลูกช้าที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2545 ถือเป็นช่วงของการขยายตัวในช่วงที่สองที่มีการส่งเสริมการปลูกเพื่อการผลิต ไบโอดีเซล อีกทั้งยังเป็นช่วงที่ราคาผลผลิตเพิ่มสูงขึ้นด้วย

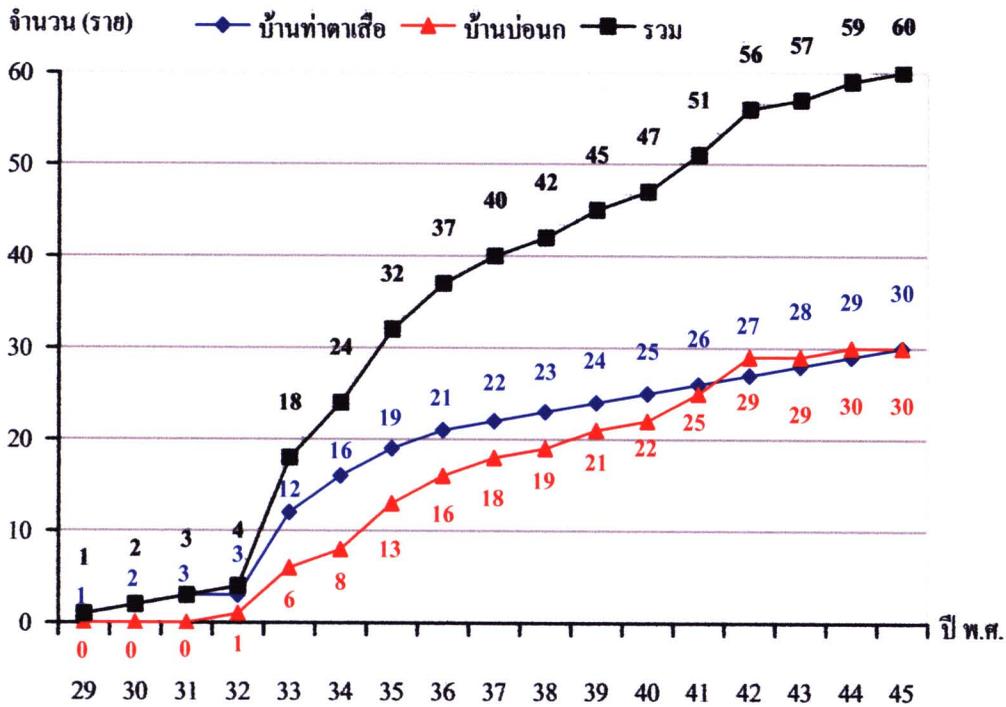
ดังที่กล่าวมาจะเห็นว่า การเริ่มต้นการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรบ้านท่าตาเสือและบ้านบ่อนกแตกต่างกัน โดยพบว่าบ้านท่าตาเสือมีการเริ่มต้นการปลูกก่อนบ้านบ่อนก บ้านท่าตาเสือมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ กล่าวคือ สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ราบ สลับกับเนินเขาไม่สูงชันนัก ในขณะที่บ้านบ่อนกมีพื้นที่ที่เป็นภูเขาสูงชันมีที่ราบจำกัด นอกจากนี้บ้านท่าตาเสือยังอยู่พื้นที่ที่เข้าถึงได้ง่าย มีเส้นทางถนนตัดผ่านหลายสาย ส่วนบ้านบ่อนกอยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางของตำบลและเส้นทางถนนยังมีอย่างจำกัด เป็นอุปสรรคต่อการตัดสินใจในการเลือกปลูกปาล์มน้ำมันเช่นกัน ปัจจัยสนับสนุนอีกประการ คือ เกษตรกรบ้านท่าตาเสือเห็นตัวอย่างการปลูกจากสวนปาล์มน้ำมันของบริษัทเอกชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่บ้าน จึงสามารถรับรู้และนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม พบว่าความแตกต่างระหว่างสองหมู่บ้านเริ่มลดน้อยลงเมื่อปาล์มน้ำมันได้รับการส่งเสริมเพื่อให้เป็นพืชเศรษฐกิจทดแทนพืชที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นเกย์ จนทำให้ระยะหลังมีการเพิ่มของจำนวนผู้ปลูกที่ใกล้เคียงกัน

รูป 5.4 ปีที่เกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมัน

เมื่อพิจารณาจากลักษณะเส้นกราฟความถี่สะสมของจำนวนเกษตรกรที่ปลูกปาล์มน้ำมัน จะเห็นได้ว่าในช่วงแรกของการเริ่มต้นการปลูกปาล์มน้ำมันปี พ.ศ. 2529-2532 มีการเพิ่มขึ้นของผู้ปลูกปาล์มน้ำมันน้อยมาก (รูป 5.5) ส่วนในระยะถัดมาช่วงปี พ.ศ. 2533-2541 เป็นช่วงหลังจากประสบภัยพายุไต้ฝุ่นเกย์ ซึ่งมีการปลูกปาล์มน้ำมันทดแทนพืชชนิดเดิมที่ได้รับความเสียหาย ทำให้ช่วงดังกล่าวมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ปลูกปาล์มน้ำมันอย่างรวดเร็ว โดยมีเกษตรกรปลูกในช่วงนี้ถึง 47 ราย จากเกษตรกรทั้งหมด 60 ราย ดังนั้นเส้นกราฟความถี่สะสมจึงมีลักษณะค่อนข้างชัน และในระยะสุดท้ายช่วงปี พ.ศ. 2542-2545 จำนวนผู้ปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นช้ามากหรือมีลักษณะคงตัว จากที่กล่าวมา ลักษณะของเส้นกราฟความถี่สะสมจึงเป็นเส้นโค้งรูปตัว S สอดคล้องกับทฤษฎีการ

แพร่กระจายนวัตกรรมของ Hägerstrand ที่อธิบายถึงจำนวนสะสมของผู้ยอมรับนวัตกรรมในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งในระยะแรก เป็นระยะที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ และมีจำนวนผู้ยอมรับเป็นจำนวนน้อย ส่วนในระยะที่สอง เป็นระยะที่มีจำนวนผู้ยอมรับเป็นจำนวนมากและมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และสุดท้ายเป็นระยะที่เริ่มมีการคงที่ของจำนวนผู้ยอมรับนวัตกรรม

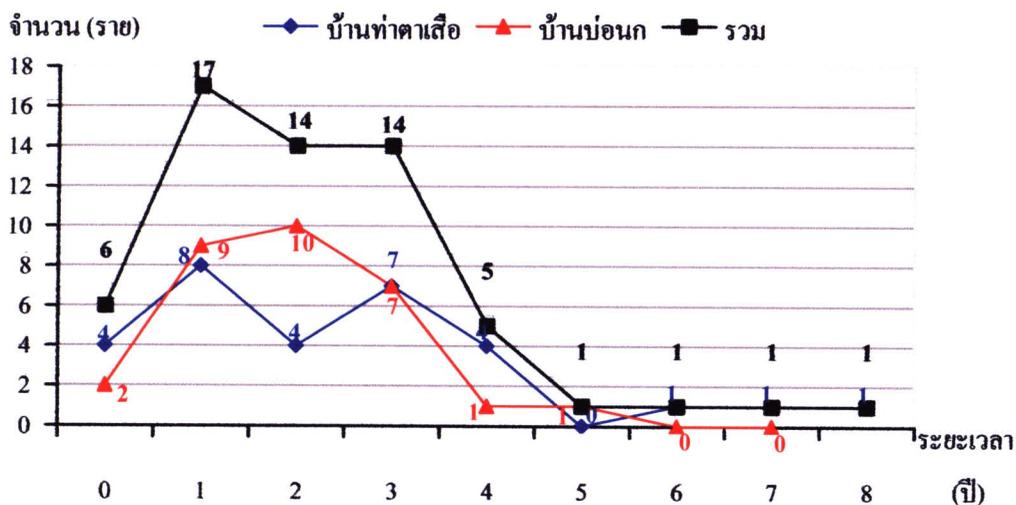

รูป 5.5 ความถี่สะสมของการปลูกปาล์มน้ำมัน

การยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันยังสามารถพิจารณาได้จากระยะเวลาที่เกษตรกรใช้ในการตัดสินใจ เกษตรกรบางรายตัดสินใจในการยอมรับการปลูกทันทีที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่บางรายใช้ระยะเวลายาวนานกว่าจะตัดสินใจปลูก เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ ใช้ระยะเวลาในการตัดสินใจประมาณ 1-3 ปี (รูป 5.6) ทั้งนี้พบว่ามีเกษตรกรส่วนหนึ่งที่ตัดสินใจปลูกภายในระยะเวลาไม่ถึงหนึ่งปีหรือปลูกปาล์มน้ำมันในปีที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร จำนวน 6 ราย ส่วนจำนวนเกษตรกรที่รอเป็นระยะเวลาหนึ่งปี มีทั้งสิ้น 17 ราย ระยะเวลา 2 ปี จำนวน 14 ราย ระยะเวลา 3 ปี จำนวน 14 ราย และระยะเวลา 4 ปี จำนวน 5 ราย ในขณะที่มีเกษตรกรใช้ระยะเวลาในการตัดสินใจเกินกว่า 4 ปี เพียง 4 รายเท่านั้น ระยะเวลาที่นานที่สุด คือ 8 ปี

จากที่กล่าวมาได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในสองหมู่บ้าน ซึ่งพบว่าเกษตรกรบ้านท่าตาเสือมีการยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันเร็วกว่าบ้านบ่อนก เนื่องจากมีปัจจัยทางกายภาพที่เอื้ออำนวยต่อการปลูกมากกว่าบ้านบ่อนก กล่าวคือมีสภาพพื้นที่ที่ค่อนข้างราบเรียบกว่าบ้านบ่อนก นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่ที่สวนปาล์มของ

บริษัทเอกชนมาตั้งอยู่ตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2530 ทำให้เกษตรกรเห็นตัวอย่างและเกิดการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันอย่างรวดเร็ว ปัจจัยอีกประการที่ส่งผลต่อการแพร่กระจายและการยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมัน คือ เหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นเกย์ ที่นำมาซึ่งโครงการฟื้นฟูทางการเกษตร มีการแจกจ่ายต้นกล้าพันธุ์ปาล์มน้ำมันให้แก่เกษตรกรเพื่อปลูกทดแทนพืชชนิดเดิม จึงจะเห็นได้ว่าจำนวนเกษตรกรที่ปลูกปาล์มน้ำมันได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วหลังจากเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นเกย์ ปี พ.ศ. 2532 และทำให้มีการขยายตัวของ การปลูกปาล์มน้ำมันอย่างแพร่หลายในหมู่บ้านท่าตาเสือและบ้านบ่อนก รวมทั้งในหมู่บ้านอื่นๆในตำบลทะเลทรัพย์อย่างรวดเร็ว (รูป 5.7 และ 5.8)

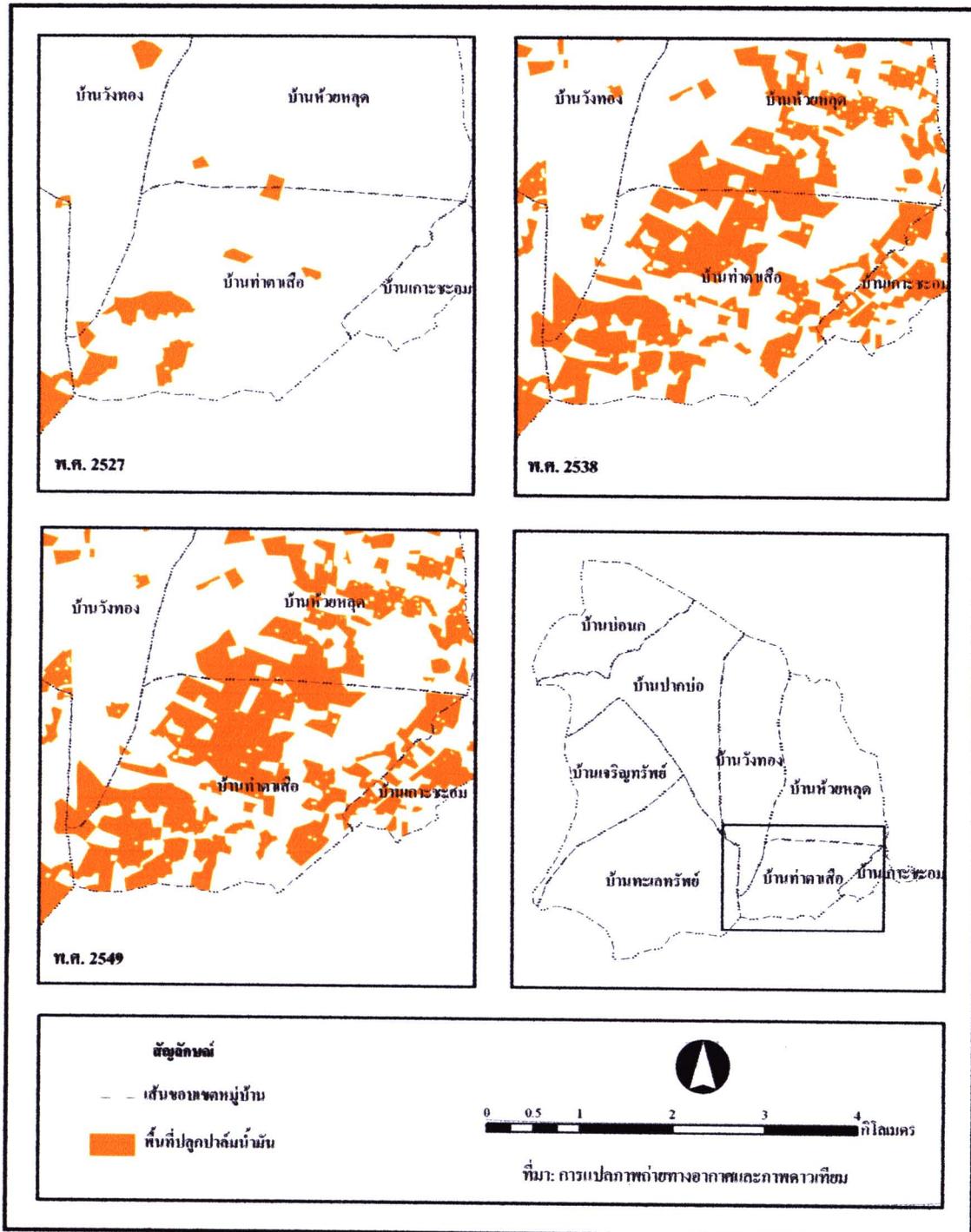
รูป 5.6 ระยะเวลาที่ปลูกปาล์มน้ำมันหลังจากได้รับข้อมูลข่าวสารครั้งแรก

5.4.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมัน

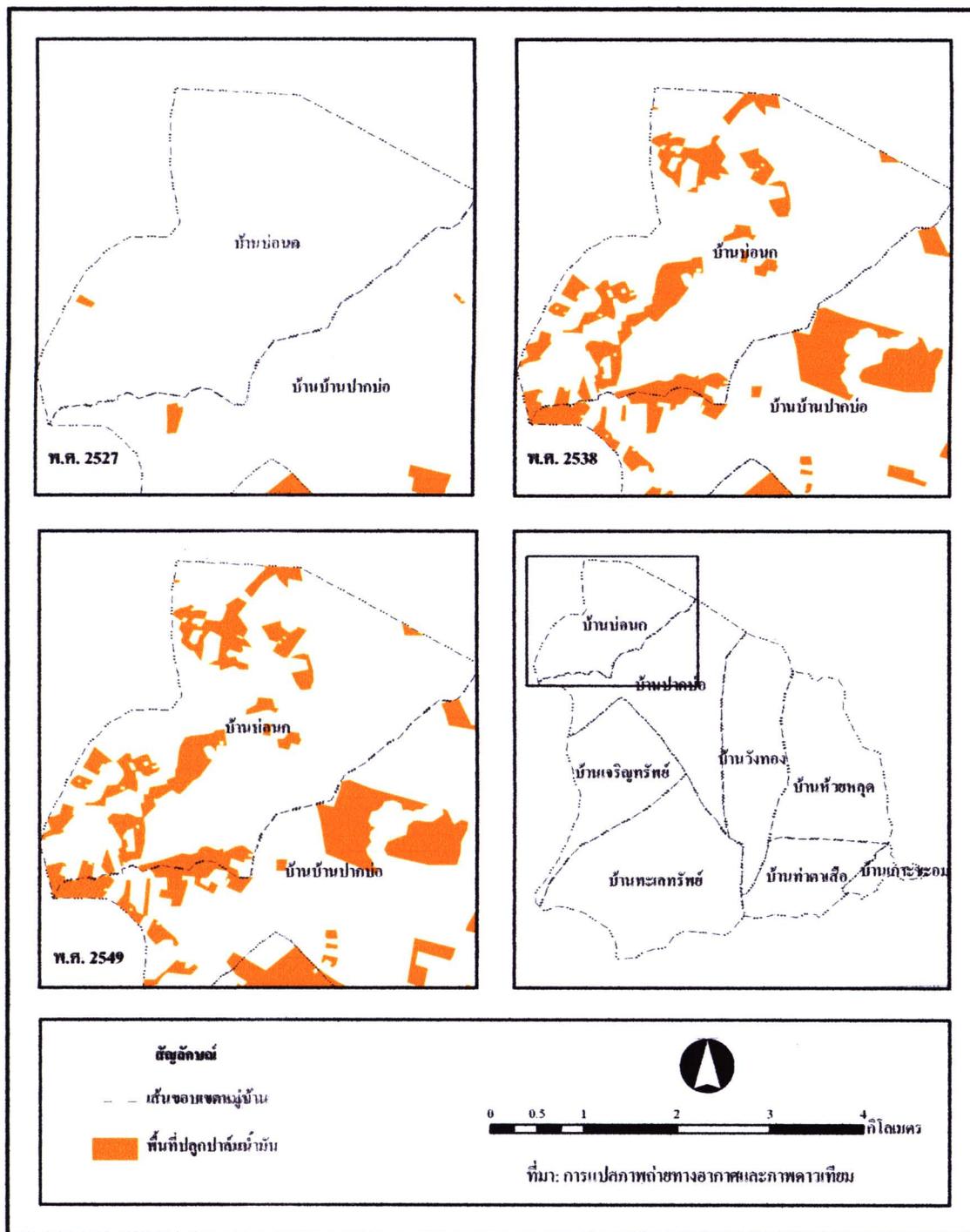
ปัจจัยที่เกษตรกรให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การคาดหวังว่าผลผลิตมีราคาดี รองลงมา ได้แก่ การปลูกเนื่องจากดูแลรักษาง่าย สภาพภูมิอากาศเหมาะสมต่อการปลูก ที่ดินใกล้กับถนน และการมีที่ดินมากเพียงพอ ตามลำดับ รายละเอียดของแต่ละปัจจัยมีดังนี้

1) ปัจจัยทางกายภาพ

ปัจจัยทางกายภาพที่เกษตรกรเห็นว่ามีค่ามากที่สุด ได้แก่ สภาพภูมิอากาศมีความเหมาะสมกับการปลูก (ตาราง 5.13) ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิของตำบลทะเลทรัพย์ไม่เป็นอุปสรรคและอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถปลูกปาล์มน้ำมันได้ จึงตัดสินใจเลือกปลูกปาล์มน้ำมัน รองลงมา ได้แก่ ที่ดินอยู่ใกล้กับถนน เนื่องจากปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่ขนส่งยากลำบาก ผลผลิตมีขนาดใหญ่ มีน้ำหนักมาก และจำเป็นต้องขนส่งไปยังโรงงานภายใน 24 ชั่วโมง หากมีที่ดินที่อยู่ใกล้กับถนน ข่อมเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถเลือกปลูกปาล์มน้ำมันได้ในทางกลับกันหากที่ดินของเกษตรกรห่างไกลจากถนน ข่อมเป็นอุปสรรคต่อการปลูกปาล์มน้ำมัน

รูป 5.7 การขยายตัวของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในหมู่บ้านท่าตาเสือ

รูป 5.8 การขยายตัวของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในหมู่บ้านบ่อนก

ตาราง 5.13 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมัน

ปัจจัยหลัก	ปัจจัยย่อย	บ้านท่าศาลา		บ้านบ่อนก		รวม	
		คะแนน	ลำดับ	คะแนน	ลำดับ	คะแนน	ลำดับ
กายภาพ	คุณลักษณะดินมีความเหมาะสม	113	4	89	14	202	8
	แปลงที่ดินอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำ	88	15	71	18	159	16
	ภูมิอากาศเหมาะสมกับการปลูก	123	2	98	6	221	3
	ความลาดชันเหมาะสม	112	5	94	9	206	6
	ที่ดินใกล้กับถนน	110	6	108	3	218	4
เศรษฐกิจ	คาดหวังว่าผลผลิตมีราคาดี	127	1	117	1	244	1
	การมีเงินทุนในการผลิตเพียงพอ	98	10	102	5	205	7
	ใกล้กับตลาดรับซื้อผลผลิต	94	12	98	6	192	11
	การมีแรงงานเพียงพอในการผลิต	76	17	77	17	154	17
	การมีที่ดินมากเพียงพอ	103	8	104	4	207	5
	พืชชนิดอื่นราคาไม่ดี	71	18	83	16	154	17
คุณลักษณะของพืช	ดูแลรักษาได้ง่าย	120	3	114	2	234	2
พฤติกรรม	มีความถนัด	107	7	90	13	197	9
	การเห็นตัวอย่างจากเพื่อนบ้าน	100	9	94	9	194	10
การเมือง	การได้รับการสนับสนุนจากรัฐ	92	14	97	8	189	13
	การส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่เกษตร	93	13	93	11	186	14
	การมีหน่วยงานช่วยเหลือโดยตรง	65	19	67	19	132	19
เทคโนโลยี	ไม่ต้องพึ่งพาเครื่องจักร	98	10	93	11	191	12
	มีการพัฒนาพันธุ์พืชมากขึ้น	83	16	87	15	170	15
	การได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอ	60	20	66	20	126	20

N = 30

N = 30

N = 60

ความลาดชันเหมาะสม เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากเช่นกัน เนื่องจากเกษตรกรจะตัดสินใจว่าที่ดินที่ตนเองมีสามารถปลูกปาล์มน้ำมันได้หรือไม่ ดังนั้นเกษตรกรบ้านท่าศาลาซึ่งมีสภาพที่ดินค่อนข้างราบเรียบกว่าจึงให้ความสำคัญกับปัจจัยนี้มากกว่าบ้านบ่อนกซึ่งมีพื้นที่เป็นภูเขาค่อนข้างชัน อีกปัจจัยหนึ่ง ได้แก่ คุณลักษณะของดินมีความเหมาะสม เป็นปัจจัยที่เกษตรกรให้ความสำคัญรองลงมา โดยจัดอยู่ในลำดับที่ 8 จากทั้งหมด 20 ปัจจัย คุณลักษณะของดินที่เหมาะสม

ต่อการปลูกปาล์มน้ำมัน ควรมีการระบายน้ำก่อนข้างดี มีความลึกมากเพียงพอ ส่วนเนื้อดินสามารถปลูกได้ในหลายๆ สภาพ ทั้งนี้พบว่าคุณลักษณะทางกายภาพของดินถือเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคมากกว่าคุณลักษณะทางเคมีของดิน เนื่องจากสามารถเพิ่มเติมธาตุเคมีปรับปรุงดินให้สามารถปลูกปาล์มน้ำมันได้ ส่วนปัจจัยทางกายภาพประการสุดท้าย ได้แก่ แปลงที่ดินอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำ เกษตรกรให้ความสำคัญค่อนข้างน้อย เนื่องจาก แหล่งน้ำหลักที่ใช้สำหรับปาล์มน้ำมัน คือ น้ำฝน ซึ่งมีปริมาณที่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของปาล์มน้ำมัน นอกจากนี้ อุปสรรคด้านแหล่งน้ำสามารถลดลงด้วยการสร้างระบบน้ำประปาที่หรือการขุดบ่อหรือสระน้ำไว้ใช้ในสวนของตน

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยที่เกษตรกรให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การคาดหวังว่าผลผลิตจะมีราคาดี ซึ่งมีค่าคะแนนความสำคัญมากที่สุดจากทั้งหมด 20 ปัจจัย เนื่องจากราคาผลผลิตเป็นที่มาของรายได้ของเกษตรกร จึงถือเป็นเรื่องปกติที่เกษตรกรจะมีความคาดหวังต่อราคาผลผลิต หากผลผลิตมีราคาดีย่อมเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้เกษตรกรหันมาสนใจและเลือกพืชชนิดดังกล่าวมาปลูกในที่ดินของตน ปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมา ได้แก่ การมีที่ดินมากเพียงพอ โดยจัดอยู่ในลำดับที่ 5 จากทั้งหมด 20 ปัจจัย การที่เกษตรกรให้ความสำคัญกับปัจจัยนี้ค่อนข้างมากเนื่องจาก การปลูกปาล์มน้ำมันใช้พื้นที่ค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับพืชชนิดอื่น มีระยะห่างระหว่างต้นและแนวการปลูก ประมาณ 9 เมตร จึงได้จำนวนต้นอยู่ที่ 20-22 ต้น ต่อ ไร่ ดังนั้นการมีที่ดินมากจึงส่งเสริมต่อการปลูกปาล์มน้ำมัน ส่วนปัจจัยทางเศรษฐกิจอื่นๆ ที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันในระดับปานกลางถึงค่อนข้างน้อย ได้แก่ การมีเงินทุนในการผลิตที่เพียงพอ การใกล้กับแหล่งตลาดรับซื้อ การมีแรงงานเพียงพอในการผลิต และการปลูกเนื่องจากพืชชนิดอื่นราคาไม่ดี ตามลำดับ

3) ปัจจัยคุณลักษณะของพืช

ปัจจัยเกี่ยวกับการดูแลรักษาได้ง่าย มีค่าคะแนนความสำคัญอยู่ในลำดับที่ 2 จากทั้งหมด 20 ปัจจัย ปัจจัยนี้มีความสำคัญเนื่องจาก เกษตรกรเห็นว่าปาล์มน้ำมันมีความซับซ้อนของการดูแลรักษาน้อยกว่าพืชชนิดอื่นๆ เกษตรกรที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการปลูกจึงสามารถเรียนรู้วิธีการปลูกและการดูแลรักษาสวนปาล์มน้ำมันได้ไม่ยาก

4) ปัจจัยทางพฤติกรรม

การปลูกเนื่องจากมีความถนัดเป็นปัจจัยทางพฤติกรรมที่เกษตรกรให้ความสำคัญมากที่สุด โดยจัดอยู่ในลำดับที่ 9 รองลงมา ได้แก่ การเห็นตัวอย่างจากเพื่อนบ้าน จัดอยู่ในลำดับที่ 10 ปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง และมีความสำคัญน้อยกว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยคุณลักษณะของนวัตกรรม

5) ปัจจัยทางการเมือง

ปัจจัยทางการเมืองเป็นปัจจัยที่เกษตรกรให้ความสำคัญค่อนข้างน้อย ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ การส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่เกษตร และการมีหน่วยงานช่วยเหลือโดยตรง การที่ปัจจัยดังกล่าวมีความสำคัญค่อนข้างน้อย เนื่องจาก ในช่วงแรกรัฐไม่มีโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันโดยตรง แต่ช่วงหลังพายุไต้ฝุ่นเกย์ ได้มีการสนับสนุนจากรัฐมากขึ้น ด้วยการจัดหาต้นกล้า และสนับสนุนปัจจัยด้านการผลิต อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนดังกล่าวไม่เพียงพอ ทำให้เกษตรกรบางส่วนแสวงหาข้อมูลและดำเนินการปลูกด้วยตัวเอง ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับการมีหน่วยงานช่วยเหลือ พบว่ามีความสำคัญน้อยที่สุด และจัดอยู่ในลำดับรองสุดท้าย เนื่องจากเกษตรกรทราบดีว่ายังไม่มีหน่วยงานที่เข้ามาส่งเสริมหรือช่วยเหลือเกษตรกรเกี่ยวกับปาล์มน้ำมันโดยตรง แตกต่างจากยางพาราซึ่งมีสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแล

6) ปัจจัยทางเทคโนโลยี

ปัจจัยทางเทคโนโลยีที่เกษตรกรให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจมากที่สุด ได้แก่ การปลูกเนื่องจากไม่ต้องพึ่งพาเครื่องจักร ทั้งนี้เนื่องจากเครื่องจักรถือเป็นปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่ต้องอาศัยต้นทุนค่อนข้างสูง ดังนั้นหากการลงทุนปลูกพืชชนิดใดที่ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องจักรในการผลิต จะเป็นปัจจัยเสริมหนึ่งที่สนับสนุนการตัดสินใจยอมรับการปลูกพืชชนิดดังกล่าว ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาพันธุ์พืชมากขึ้นนั้น มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรน้อย เพราะในช่วงแรกเกษตรกรยังมีความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ปาล์มน้ำมันไม่มากนัก แตกต่างจากปัจจุบันที่ข่าวสารเกี่ยวกับพันธุ์ปาล์มน้ำมันมีอย่างแพร่หลายและมีการพัฒนาพันธุ์ปาล์มน้ำมันทั้งหน่วยงานของรัฐและบริษัทเอกชน ส่วนปัจจัยประการสุดท้าย ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอ เป็นปัจจัยที่จัดอยู่ในลำดับสุดท้าย จากปัจจัยทั้งหมด 20 ปัจจัย

5.4.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไม่ยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมัน

การศึกษาของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่ยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในบ้านท่าตาเสือและบ้านบ่อนก ได้ใช้การสำรวจด้วยแบบสอบถามเกษตรกรหมู่บ้านละ 10 ราย พบว่าเกษตรกรกลุ่มที่ไม่ยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันเป็นกลุ่มที่มีอายุค่อนข้างมากส่วนใหญ่มีอายุประมาณ 50 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ที่ระดับประถมศึกษา (ตาราง 5.14) ปัจจัยที่เกษตรกรเห็นว่ามีค่ามากที่สุด ได้แก่ การพอใจกับการปลูกพืชชนิดเดิม ซึ่งอยู่ในกลุ่มปัจจัยทางพฤติกรรม ลำดับที่สอง ได้แก่ การใช้ต้นทุนการผลิตสูง ซึ่งอยู่ในกลุ่มปัจจัยทางเศรษฐกิจ ลำดับที่สาม ได้แก่ การที่มีที่ดินมีความลาดชันมากเกินไป ซึ่งอยู่ในกลุ่มปัจจัยทางกายภาพ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่าง 2 หมู่บ้าน พบว่า เกษตรกรบ้านท่าตาเสือให้ความสำคัญกับปัจจัยการพอใจกับ

การปลูกพืชชนิดเดิมมากที่สุด ในขณะที่เกษตรกรบ้านบ่อนกให้ความสำคัญกับการที่มีที่ดินมีความลาดชันมากเกินไป มากที่สุด รายละเอียดของปัจจัยแต่ละกลุ่มมีดังนี้

ตาราง 5.14 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่ไม่ปลูกปาล์มน้ำมัน

ข้อมูลคุณลักษณะของเกษตรกร		บ้านท่าตาเสือ	บ้านบ่อนก	รวม
เพศ	ชาย	6	5	11
	หญิง	4	5	9
อายุ	30-40 ปี	1	2	3
	41-50 ปี	2	5	7
	51-60 ปี	4	2	6
	61-70 ปี	3	1	4
การศึกษา	ไม่ได้รับการศึกษา	2	-	2
	ประถมศึกษาปีที่ 4	4	6	10
	ประถมศึกษาปีที่ 6	2	1	3
	มัธยมศึกษาตอนต้น	1	1	2
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	1	1	2
	ปริญญาตรี	-	1	1

1) ปัจจัยทางกายภาพ

ปัจจัยทางกายภาพเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่ยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันมากที่สุด ได้แก่ การที่มีที่ดินมีความลาดชันมากเกินไป (ตาราง 5.15) มีค่าคะแนนความสำคัญมากที่สุดเป็นลำดับ 3 ปัจจัยดังกล่าวมีความสำคัญเนื่องจากเกษตรกรทราบดีว่าพื้นที่ที่ลาดชันมากเกินไปไม่เหมาะต่อการปลูกปาล์มน้ำมัน เพราะยากลำบากแก่การเก็บเกี่ยวผลผลิต นอกจากนี้ อาจจำเป็นต้องปรับสภาพพื้นที่เป็นลักษณะขั้นบันได ทำให้มีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง 2 หมู่บ้านพบว่า เกษตรกรบ้านบ่อนกให้ความสำคัญกับปัจจัยนี้สูงกว่าเกษตรกรบ้านท่าตาเสือ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของบ้านบ่อนกเป็นที่ภูเขาสูงค่อนข้างชัน เป็นอุปสรรคต่อการปลูกปาล์มน้ำมัน

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เกษตรกรให้ความสำคัญมากที่สุดในการตัดสินใจ ได้แก่ การใช้ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าหากตัดสินใจเลือกปลูกปาล์มน้ำมันจำเป็นจะต้องใช้ต้นทุนในการเริ่มต้นสูง เช่น ค่าต้นกล้าปาล์ม น้ำมัน ค่าแรงงานจ้างปลูก ค่าปุ๋ย เป็นต้น ดังนั้นเกษตรกรที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ จึงไม่ตัดสินใจเลือกปลูกปาล์ม น้ำมัน ปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมา

ได้แก่ การขนส่งผลผลิตยากลำบาก เนื่องจากเห็นว่าผลผลิตปาล์มน้ำมันมีลักษณะที่ขนส่งลำบาก มีขนาดผลผลิตใหญ่ และมีน้ำหนักมาก เกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนน้อย อาจจำเป็นต้องจ้างแรงงานทำให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เป็นต้น อีกปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมา ได้แก่ การคาดว่าราคาผลผลิตคงไม่ดี ทั้งนี้เนื่องจากหลังจากเกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน เกษตรกรจะมีการประเมินและคาดการณ์ว่าราคาผลผลิตจะเป็นอย่างไร หากคิดว่าน่าจะมีราคาดี ก็จะจูงใจให้เกษตรกรเหล่านี้ปลูกปาล์มน้ำมัน ในทางกลับกันหากคาดว่าราคาคงไม่น่าพอใจก็จะไม่เลือกปลูก และเลือกพืชที่น้ำจะให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมา ได้แก่ มีที่ดิน ไม่มากเพียงพอ และขาดแรงงานในการผลิต ตามลำดับ

ตาราง 5.15 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไม่ยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมัน

ปัจจัยหลัก	ปัจจัยย่อย	บ้านท่าตาเสือ		บ้านบ่อนก		รวม	
		คะแนน	ลำดับ	คะแนน	ลำดับ	คะแนน	ลำดับ
กายภาพ	คุณลักษณะดินไม่เหมาะสม	29	10	27	13	56	11
	แปลงที่ดินอยู่ห่างไกลกับแหล่งน้ำ	31	6	28	11	59	9
	ภูมิอากาศไม่เหมาะสมกับการปลูก	27	14	27	13	54	12
	ที่ดินมีความลาดชันมากเกินไป	30	7	41	1	71	3
	ที่ดินไกลห่างไกลจากถนน	30	7	33	5	63	8
เศรษฐกิจ	คาดว่าราคาผลผลิตคงไม่ดี	34	4	31	6	65	5
	ใช้ต้นทุนในการผลิตสูง	35	3	38	2	73	2
	ขนส่งผลผลิตยากลำบาก	36	2	31	6	67	4
	ขาดแรงงานในการผลิต	23	17	29	9	52	15
	มีที่ดินไม่มากเพียงพอ	26	15	28	11	53	13
คุณลักษณะของพืช	ดูแลรักษาได้ยาก	23	17	21	20	44	19
พฤติกรรม	ยังพอใจกับการปลูกพืชชนิดเดิม	41	1	35	4	76	1
	ไม่มีความถนัด	30	7	29	9	59	9
	เป็นงานที่หนักกว่าการปลูกพืชเดิม	29	10	36	3	65	5
การเมือง	รัฐไม่ให้การสนับสนุนที่เพียงพอ	28	13	25	15	53	13
	เจ้าหน้าที่เกษตรไม่ให้การส่งเสริม	22	19	22	18	44	19
	ไม่มีหน่วยงานช่วยเหลือโดยตรง	33	5	31	6	64	7
เทคโนโลยี	ต้องใช้เครื่องมือ เครื่องจักรมากขึ้น	25	16	22	18	47	18
	ยังไม่มั่นใจในพันธุ์พืช	29	10	23	17	52	15
	ได้รับข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ	21	20	24	16	51	17

N = 10

N = 10

N = 20

3) ปัจจัยคุณลักษณะของนวัตกรรม

ปัจจัยเกี่ยวกับการดูแลรักษาได้ยาก มีค่าคะแนนอยู่ในลำดับรองสุดท้าย จาก 20 ปัจจัย เกษตรกรให้ความสำคัญปัจจัยนี้ น้อยมาก เนื่องจากเกษตรกรทราบดีว่าการปลูกปาล์มน้ำมันดูแลรักษาได้ไม่ยาก จึงไม่ได้นำมาเป็นปัจจัยอุปสรรคในการตัดสินใจ

4) ปัจจัยทางพฤติกรรม

การที่เกษตรกรยังพอใจกับการปลูกพืชชนิดเดิมเป็นปัจจัยทางพฤติกรรมที่เกษตรกรให้ความสำคัญมากที่สุด และจัดอยู่ในลำดับที่หนึ่งจากทั้งหมด 20 ปัจจัย เกษตรกรเห็นว่ายังต้องการดำเนินการผลิตแบบเดิมซึ่งอาจได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษรุ่นก่อน หรือไม่ต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตและการจัดการสวน จึงไม่ตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมัน ปัจจัยทางพฤติกรรมที่มีความสำคัญรองลงมา ได้แก่ เป็นงานที่หนักกว่าการปลูกพืชเดิม ปัจจัยนี้เกษตรกรให้ความสำคัญเนื่องจากเกษตรกรบางรายมีทัศนคติว่า การทำสวนปาล์มน้ำมันเป็นงานหนัก โดยเฉพาะขั้นตอนของการเก็บเกี่ยวผลผลิตซึ่งมีขนาดใหญ่และมีน้ำหนักมากดังกล่าวแล้ว

5) ปัจจัยทางการเมือง

ปัจจัยทางการเมืองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในระดับปานกลาง ปัจจัยแรก ได้แก่ การไม่มีหน่วยงานช่วยเหลือโดยตรง ซึ่งจัดอยู่ในลำดับที่ 7 จากทั้งหมด 20 ปัจจัยนี้เกษตรกรเห็นว่ามีความสำคัญพอสมควรเนื่องจาก เห็นว่าปาล์มน้ำมันยังไม่มีหน่วยงานของรัฐ โดยตรงที่เข้ามาดูแลหรือช่วยเหลือเกษตรกร โดยตรง จึงยังไม่แน่ใจในการตัดสินใจเลือกปลูก อีกปัจจัยหนึ่ง ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับรัฐไม่ให้การสนับสนุนเพียงพอ ซึ่งจัดอยู่ในลำดับที่ 13 ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่เกษตรไม่ให้การส่งเสริม จัดอยู่ในลำดับที่ 19 ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่เกษตรกรไม่ได้คำนึงถึงมากนัก

6) ปัจจัยทางเทคโนโลยี

ความไม่มั่นใจในพันธุ์พืชเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดในกลุ่มของปัจจัยทางเทคโนโลยี แต่เมื่อพิจารณาในลำดับที่รวมพบว่า จัดอยู่ในลำดับที่ 15 จากทั้งหมด 20 ปัจจัย ปัจจัยลำดับถัดมาได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ไม่เพียงพอ และการต้องอาศัยเครื่องมือเครื่องจักรมากขึ้น ซึ่งจัดอยู่ในลำดับที่ 17 และ 18 ตามลำดับ ปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของเกษตรกรไม่มากนัก

5.5 สรุป

ในบทนี้ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกปลูกพืชและการยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกปลูกพืชของเกษตรกรมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น การที่ผลผลิตมีราคาดี การอยู่ใกล้กับแหล่งรับซื้อผลผลิต การมี

เงินทุนเพียงพอต่อการผลิต เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมก็มีความสำคัญค่อนข้างมากเช่นกัน โดยเฉพาะปัจจัยเกี่ยวกับ การปลูกเนื่องจากมีความถนัด และการปลูกเนื่องจากดูแลรักษาง่าย ส่วนปัจจัยทางกายภาพที่มีความสำคัญมาก ได้แก่ ที่ดินมีความลาดชันเหมาะสม ในขณะที่ปัจจัยทางการเมืองและปัจจัยทางเทคโนโลยี มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของเกษตรกรไม่มากนัก

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรบ้านท่าตาเสือและบ้านบ่อนก พบว่า เกษตรกรทั้งสองหมู่บ้านมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างกัน โดยหมู่บ้านแรกได้รับข้อมูลข่าวสารที่เร็วกว่า ในขณะที่เดียวกันกันยังพบว่าเกษตรกรบ้านท่าตาเสื่อยังมีการยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันที่เร็วกว่าด้วย โดยมีการเริ่มดำเนินการปลูกตั้งแต่ก่อนช่วงเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นเกย์ และหลังจากเหตุการณ์ครั้งนั้น เกษตรกรทั้งสองหมู่บ้านเริ่มมีการยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มมากขึ้นพอๆ กัน เนื่องจากเป็นพืชที่ได้รับการส่งเสริมให้ปลูกทดแทนพืชชนิดเดิมที่ได้รับความเสียหาย อีกทั้งยังเป็นพืชที่ให้ผลผลิตที่ค่อนข้างเร็วกว่าพืชชนิดอื่น จึงทำให้มีการปลูกกันอย่างแพร่หลายตั้งแต่หลังเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นเกย์เป็นต้นมา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจยอมรับการปลูก เช่น ความคาดหวังว่าผลผลิตจะมีราคาดี เป็นพืชที่ดูแลรักษาง่าย เป็นต้น ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่ยอมรับการปลูก ได้แก่ การพอใจกับการปลูกพืชเดิม การใช้ต้นทุนการผลิตสูง ที่ดินมีความลาดชันมากเกินไป เป็นต้น